

G. G. KOTOV

Keelatud

STALINLIK
PÕLLUMAJANDUSE
KOLLEKTIVISEERIMISE
ÕPETUS

RK POLIITILINE KIRJANDUS

Duplum

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

Revolutiõn

STALINLIK
PÕLLUMAJANDUSE
KOLLEKTIVISEERIMISE
ÕPETUS

IR. SOVIETI MAJANDUSLIK

G. G. KOTOV

Keelatud

STALINLIK
PÕLLUMAJANDUSE
KOLLEKTIVISEERIMISE
ÕPETUS

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“ 1941

Г. Г. КОТОВ

СТАЛИНСКОЕ УЧЕНИЕ О КОЛЛЕКТИВИЗАЦИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА
НА ЭСТОНСКОМ ЯЗЫКЕ

9730
A-12215

Vastutav toimetaja V. Mürsepp. Tehniline toimetaja A. Vaik. Ladumisele antud 26. märtsil 1941. Trükkimisele antud 8. aprillil 1941. Paberi formaat 56X79 sm. Trükipoognas 26,62 tuhat täheruumi. Trükipoognaid 5 $\frac{1}{4}$. Arvutuspoognaid 3,2. Trükikojade tellimise nr. 2320. MB-3922. Tiraaž 15.000 eks.

RK Poliitiline Kirjandus, Tallinn, 1941.
„Kommunisti“ trükikoda, Tallinn, Pikk 2.

Sissejuhatus

Meine riigis on lõplikult likvideeritud ekspuataatorlikud klassid ja hävitatud põhjused, mis kutsusid esile inimese ekspuateerimise inimese poolt. On lahendatud sotsialistliku revolutsiooni raskeim ülesanne — teostatud põllumajanduse kollektiviseerimine. Kolhooslik süsteem on lõplikult tugevnenud. Rahvamajanduses valitseb jagamatult sotsialistlik omand tööriistadele ning tootmisvahenditele ja sotsialistlik tootmissüsteem. On põhiliselt teostatud kommunismi esimene faas — sotsialism; NSVL on astunud klassivahedeta, sotsialistliku ühiskonna ülesehituse lõpuleviimise ja sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku järku.

Kõik need põhilised muutused meie maa ja talurahva elus on hiiglasliku võitluse ja töö tulemuseks, mis on läbi viidud Nõukogude rahva poolt Lenin-Stalini partei juhtimisel.

Paljude aastate eest, üsna proletaarse revolutsiooni alguses Vladimir Iljitš Lenin esitas töölisklassile ja talurahvale hiiglasliku ülesande meie küla põhilisest ümberehitamisest sotsialistlikus laadis. Ta kutsus võitlusele uue sotsialistliku elu eest, mis on ilma ekspuateerimiseta, kerjuslikkuseta ja kultuurituseta.

Vladimir Iljitš ei elanud päevani, mil tegelikus elus teostusid tema julged unistused. Suur Stalin, Lenini truu õpilane ja tema töö jätkaja, tõstis kõrgele Lenini lipu ja kandis seda edasi. Seltsimees Stalini juhtimisel Nõukogude talurahvas on saavutanud ülemaailmlis-ajaloolisi võite.

Võitlus sotsialismi võidu eest NSV Liidus nõudis hiiglaslikku teoreetilist tööd. Pärast Lenini surma sooritas selle töö seltsimees Stalin.

V. I. Lenin, toetudes tema poolt avastatud kapitalismi arengu ebaühtluse seadusele imperialismi epohhil, tõendas, et sotsialismi võit osutub võimalikuks ka vähestes või isegi ühesainsas üksikus maas.

Seltsimees Stalin arendas teoreetiliselt välja selle järelduse, leidis konkreetse tee sotsialismi ülesehitamiseks ja kindlustas tema võidu. Väljudes sellest Lenini juhtlausest, et sotsialismi ainsaks materiaalseks aluseks on suurtööstus, mis on võimeline ümber kujundama kõik rahvamajanduse harud, kaasa arvatud ka põllumajandus, seltsimees Stalin töötas välja maa sotsialistliku industrialiseerimise küsimuse.

V. I. Lenin avastas kooperatiivse tee talupojahulkade sotsialistlikuks ümberkujundamiseks Nõukogude riigi tingimustes.

„Toetudes Lenini näpunäidetele ülemineku vajadusest väiketaldelt suurele, kollektiivsele artelli-majapidamisele põllunduses, toetudes Lenini kooperatiivplaanile, Stalin töötas teoreetiliselt välja ja viis praktiliselt ellu *põllumajanduse kollektiviseerimise õpetuse*. Stalini õpetuse uudus seisab selles, et ta: 1) töötas kõigekülgselt läbi sotsialistliku majapidamise kolhoosi-

vormi küsimuse külas, 2) näitas, et kolhooside ülesehitustöö põhimiseks ja peamiseks lüliks kaasaegsel etapil on põllumajanduslik artell kui õigeim ja talupoegadele arusaadavaim vorm, mis annab võimaluse ühendada kolhoosnikute isiklikud huvid nende ühiskondlike huvidega, kohandada kolhoosnikute isiklikud huvid ühiskondlikele huvidele, 3) põhjendas üleminekut kulakluse piiramise ja väljatõrjumise poliitikalt kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikale täielise kollektiviseerimise alusel, 4) avas masina-traktorijaamade kui tugipunktide tähtsuse põllumajanduse sotsialistlikul ümberehitamisel ja põllumajanduse ning talurahva abistamisel sotsialistliku riigi poolt“ (J. V. Stalini lühelulugu).

Kolhoosliku korra võidud seob Nõukogude rahvaseltsimees Stalini nimega, sest seltsimees Stalin on kollektiviseerimisliikumise õhutaja, strateeg ja juhtija.

„Mitte sugugi suurendades võib otseselt ütelda, et just seltsimees Stalini tark juhtimine andis meie bolševistlikule parteile võimaluse kindlustada võrdlemisi lühikese aja jooksul sotsialismi suurimad ajaloolised võidud põllumajanduses“ (L. Andrejev, Stalin ja suur kollektiviseerimise liikumine).

Kogu see hiigeltöö teostati ägeda, leppimatu võitluse tingimustes trotskistlik-zinovjevlike, buhhaarinlik-rõkovlike ja teiste iga liiki kapitalismi restaureerijate vastu.

Käesolevas töös meie peatume seltsimees Stalini õpetuse põhiseisukohtadel talumajapidamiste kollektiviseerimise küsimuses.

Esimene peatükk

Leninlik-stalinliku kooperatiivplaani alused

Poliitilise võimu vallutamine töölisklassi poolt on sotsialismi võidu esimeseks ja otsustavaks tingimuseks.

Poliitiline võim on töölisklassile vajaline kui võimas relv, mis suunatud võimult tõugatud ekspluataatorite vastupanu likvideerimisele, proletaarse revolutsiooni võitude kaitsmisele sisemiste ja väliste vaenlaste vastu, inimese poolt teostatava inimese ekspluateerimise täielisele hävitamisele ja kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele.

Ülemineku ajajärk kapitalismilt sotsialismile moodustab terve ajaloolise epohhi, mis on tulvil teravat klassivõitlust, visa organisatsioonilist tööd ja majanduslikku ülesehitamist. Sellel ajajärgul peab töölisklass päev-päeva kõrval tugevdama oma diktatuuri, teostama rahvamajanduse sotsialistliku rekonstrueerimise, lõplikult likvideerima kõik kapitalismi jääned ja teostama suure töö töötava rahva sotsialistliku kasvatusel alal.

1. Sotsialismi võit on võimalik ka ühelainsal, üksikul maal

V. I. Lenini üks suurimaid avastusi on õpetus sotsialismi võidu võimalikkusest ühelainsal, üksikul maal.

V. I. Lenin konstateeris, et monopolistliku kapitalismi ajastul, imperialismi ajastul kapitalistlikud maad arenevad ebahühtlaselt, hüppeliselt, et neis tingimustes on imperialistlikud sõjad vältimatud, et koos sellega kasvab töölisklassi revolutsiooniline võitlus ja mitmekordistuvad tema jõud. Neis tingimustes võib imperialismi ahel puruks rebida kõige nõrgema lüli kohalt, ja sotsialistliku revolutsiooni võit, sotsialismi ülesehitamine on võimalik ka ühelainsal, üksikul maal.

Lenin kirjutas 1915.a. augustis: „Majandusliku ja poliitilise arenemise ebahühtlus on kapitalismi absoluutne seadus. Siit järeldub, et sotsialismi võit osutub võimalikuks esialgu ka vähestes maades või isegi ühelainsal, üksikul kapitalistlikul maal“ (XVIII k., lk. 232). Seda mõtet väljendas Lenin korduvalt ka pärast sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni. Sellele on ehitatud ka Lenini kuulus kooperatiivplaan.

Rahvavaenlased — trotskistid, kes siis veel viibisid partei ridades. — püüdsid igati töölisklassis külvata umbusku revolutsiooni võiduka lõpu suhtes ja tõendada, et sotsialismi on võimatu üles ehitada ühelainsal maal. Neid vaateid jutlustasid ka parempoolsed. Nende inimeste peamiseks argumendiks oli kinnitus, et meie maa tehniline ja majanduslik mahajäävus on võitmatuks takistuseks sotsialismi ülesehitamisel, et talurahvahulgad on sotsialismile vaenlikud, töölisklass aga pole suuteline neid edasi viima sotsialistliku ülesehituse teel.

Need antileninlikud teooriad tuli paljastada, parteile, töölisklassile ja kõigile töötajaile tuli anda selge perspektiiv, neid relvastada usuga sotsialismi võidusse.

Selle hiigeltöö teostas seltsimees Stalin. Tema kaitses ja arendas edasi Lenini õpetust sotsialismi võidust ühelainsal maal. Tema avastas ja paljastas samm-sammult trotskistlik-zinovjevlike „teooriate“ kapitulantliku iseloomu sotsialismi ülesehitamise võimatusest meie maal. Seltsimees Stalin kasvatas järjekindlalt ja väsimatult parteid ja töölisklassi sügavas veendumuses, et meie maal on võimalik üles ehitada sotsialismi, et me juba ehitamegi seda ja ilmingimata viime lõpule selle ehituse, et meil on selleks olemas kõik võimalused.

Seltsimees Stalin ütles, et meie talurahvast, kes on läbi käinud kolme revolutsiooni koolist, kes koos proletariaadiga on võidelnud tsaari ja kodanliku võimu vastu, kes proletaarselt revolutsioonilt on saanud maad ja rahu, ei tohi ära segada Lääne talurahvaga, kes kodanliku revolutsiooni ajal võitles vabameelse kodanluse juhtimisel ja kes samalt kodanluselt sai maad. Nõukogude talurahvas on harjunud hindama poliitilist sõprust ja poliitilist koostööd proletariaadiga, kellele ta võlgneb oma vabaduse.

Kui põllumajanduse areng kapitalistlikes maades kulgeb tavalist kapitalistlikku teed ja telje ühel otsal kerkivad esile kapitalistlikud suurmajapidamised, teisel aga süveneb laiade hulkade laostumine ja vaesus, siis Nõukogudemaal, kus poliitiline võim ja rahvamajanduse juhtivad seisukohad on töölisklassi käes, on tagatud talurahva arenguvõimalused sotsialismi teel.

Seltsimees Stalin tõestas, et olemasolevad vastuolud töölisklassi ja talurahva kui väikeeraomanike klassi

vahel mittepõhilistes, eriküsimustes on võidetavad tööliklassi ja talurahva liidu alusel. Talupoeg, samuti kui tööline, on huvitatud sotsialismist, sest sotsialism päästab talurahvahulga laostumisest ja vaesusest, mis on vältimatud kapitalismi tingimustes. On ainult vaja, et proletariaat ajaks õiget poliitikat talurahva suhtes, tõmbaks teda püsivalt kaasa, liites teda järjekindlalt sotsialistliku ülesehitustööga. „Teiste sõnades, — märkis seltsimees Stalin, — proletariaadi diktatuuri juures on meil, nagu selgub, kõik vajalised eeldused selleks, et üles ehitada täit sotsialistlikku ühiskonda, võites kõik ja igasugused sisemised raskused, sest me võime ja peame need võitma omaendi jõududega“ („Leninismi küsimused“, 1932. a. tr., lk. 123).

2. Sotsialismile ülemineku tingimused tööstuses ja põllumajanduses

Meie maa tööliklass pärandas tööstuse alal kapitalistidelt suure ja, võrreldes põllumajandusega, tehniliselt eesrindliku majapidamise. Ta eksproprieeris vabrikud, tehased, pangad ja transpordi, muutis need riiklikuks, s. o. sotsialistlikuks omandiks.

Nepi (uue majanduspoliitika) aastate jooksul ehitati üles uued vabrikud ja tehased ning varustati tehniliselt uuesti paljud vanad tööstusettevõtted, mis kuulusid riigile. Sel kombel evis tööstuses tehniline rekonstruktsioon põhimiselt juba valmis sotsiaalmajandusliku baasi. Rekonstrueerimise ülesanne seisnes siin selles, et tugevdada kapitalistlike olluste tööstusest väljatõrjumise protsessi.

Proletariaat on ainus, järjekindlalt revolutsiooniline klass; tal ei ole eraomandit tootmisvahenditele ja juba kapitalismi ajal ta teeb läbi organiseerituse ja revolutsioonilise kasvatus, töödistsipliini ja seltsimeheliku solidaarsuse kooli. Kõik see kergendab piiritult tööliste sotsialismi vaimus ümberkasvatamise ülesannet. Kuid ka töölised ei vabane väikekodanlikest eelarvamustest mitte kohe, vaid alles pika ja raske võitluse järele väikekodanlike mõjudega.

Hoopis teisiti oli lugu põllumajanduses. Siin parandas töölisklass vanalt kodanlikult maailmalt mitte suure ja tehniliselt eesrindliku majapidamise, vaid terve mere väikesi ja tehniliselt mahajäänud talumajapidamisi, mida iseloomustas nende madal turutoodang, mis sünnitasid alatiselt ning pidevalt kapitalistlikke olluseid. Neis tingimustes on alati olemas tagasipöördumise võimalus kapitalismile, kuivõrd selle juured, mis peituvad väiketootvuses, jäävad välja kiskumata. V. I. Lenin kirjutas omal ajal, et „väiketootvus sünnitab kapitalismi ja kodanlust alata, iga päev, iga tund, stiihiliselt ja massilises ulatuses“ (XXV k., lk. 173).

Selleks, et likvideerida kapitalismile tagasipöördumise ohtu, selleks, et saavutada sotsialismi võitu mitte ainult linnas, vaid ka maal, oli vaja tervet korralduste-programmi, mis valmistasid ette seda võitu. Põllumajandus ümber kujundada sotsialistlikku laadi — see tähendab üle minna tehniliselt mahajäänud väiketootvusele suurtootvusele, mis on rajatud kaasaegsele tehnilisele alusele; see tähendab — üle minna üksiktalumajapidamiselt sotsialistlikule majapidamisele, mis on rajatud tootmisvahendite ühiskondlikule valdusele; see

tähendab — likvideerida viimne kapitalistlik klass — kulaklus.

Talumajapidamise üleviimine sotsialistliku suurtootvuse rööpmeile on võimalik vaid vabatahtlikel algatustel. „Vägivald keskmiktalurahva suhtes, — ütles V. I. Lenin, — on suurimaks kahjuks. See on arvurikas, paljumiljoniline kiht. Isegi Euroopas, kus ta kuskil ei saavuta sellist jõudu, kus hiiglaslikult on arenenud tehnika ja kultuur, linnaelu, raudtee, kus sellest alati oleks olnud kergem mõelda, — mitte keegi, mitte ükski kõige revolutsioonilisemaist sotsialistest ei soovitanud vägivaldseid abinõusid keskmiktalurahva suhtes“ (XXIV k., lk. 167). Kuid talumajapidamiste üleminek sotsialistlikule suurtootvusele ei saa toimuda isevooluna. Seda tuleb organiseerida, seda tuleb juhtida. Selleks oli hädavajalik tugevdada tööliste ja talupoegade liitu, arendada meie juhtivaid seisukohti, kiirendada industrialiseerimise tempot, üle viia kogu rahvamajandus uuele tehnilisele alusele, koopereerida talurahvas, liites ta järk-järgult ühiskondlikesse majapidamistesse, arendada sovhoose, piirata ja võita kapitalistlikke olluseid. Selleks, et talupojad vabatahtlikult astuksid sellele teele, tuleb aidata talupoegadel jõuda arusaamisele, et väikemajapidamiste süsteemi juures neil ei ole pääsu vaesusest, tuleb veenda neid suurtootvuse eelistes väiketootvuse suhtes ja tõestada tegelikus elus, et suurmajapidamise sotsialistlik vorm vastab nende põhimistele elulistele huvidele.

3. Väikemajapidamise süsteemi juures ei ole pääsu vaesusest

Väikemajapidamine ei suuda talupojale kindlustada talutavat elu. Isegi nõukogude tingimustes asetab ta tööproduktiivsuse tõstmisele võimatuid kitsendusi ega anna materiaalse ning kultuurilise kasvu välja-vaateid.

V. I. Lenin kirjutas artiklis „Proletariaadi ülesanded meie revolutsioonis“: „Väikemajapidamise süsteem ei ole kaubatootvuse juures suuteline päästma inimkonda masside viletsusest ja nende kurnamisest“ (XX k., lk. 122).

Seltsimees Stalin ütles 1929. aasta detsembris oma kõnes agraarlaste-marksistide konverentsil:

„Igaüks teab, et individuaalne töö, mis varustatud vanade, nüüd juba kõlbmatute tootmisvahenditega, ei anna seda võitu, mis on hädavajaline selleks, et elada rahuldavalt, tõsta süstemaatiliselt oma ainelist seisukorda, arendada oma kultuuri ja välja jõuda sotsialistliku ülesehituse avarale teele“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 286).

Väikemajapidamine ei anna talupojale väljapääsu hädast seetõttu, et ta on vähetootlik majapidamine. Seal toimub tootmisvahendite ja tööjõu röövraiskamine, väikemajapidamine ei saa kasutada keerukat tehnikat, ta sõltub stiihilistest loodusjõududest. Väike-talu satub möödapääsmatult kulakute ikkesse. Väikemajapidamises on võimatu kasutada tehnika ja teaduse saavutusi, on võimatu õieti organiseerida tööd,

on võimatu edukalt võidelda stiihiliste loodusjõududega.

Talupoja väljapääs viletsusest on võimalik ainult üleminekul suurmajapidamisele.

Suurtootmine põllumajanduses, samuti kui tööstuseski, evib terve hulga tehnilis-ökonomilisi paremusi väikemajapidamiste ees.

Seltsimees Stalin ütles:

„Suurmajapidamise jõud põllumajanduses, kas on see siis mõisniku, kulaku või kollektiivne majapidamine, seisneb selles, et tema, see suurmajapidamine evib võimaluse tarvitusele võtta masinaid, kasutada teaduse andmeid, tarvitada väetisi, tõsta tööviljakust ja anda sellega suurima hulga müügivilja. Ja vastupidi, väiketalu nõrkus seisneb selles, et sellel puuduvad, või peaaegu puuduvad need võimalused, mille tõttu ta osutubki vaid pooltarbijalikuks, väikese kaubatoodanguga majapidamiseks“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 185).

4. Küla arenemine peab kulgema sotsialistlikku teed

Suurmajapidamiste loomine põllumajanduses kapitalismi tingimustes tähendab kulaklike majapidamiste väikesearvulise kogu kasvu ja töötavate talurahva hulkade laostumist.

„Säärane arengutee, — ütleb seltsimees Stalin, — on kapitalistlikes maades vältimatu, sest küla, talumajapidamine on sõltuv linnast, tööstusest, kontsentreeritud krediidist linnas, võimu iseloomust, linnas aga valitseb kodanlus, kapitalistlik tööstus, kapitalist-

lik krediidisüsteem, kapitalistlik riigivõim“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 148).

Kapitalismi tingimustes sammus küla stiihiliselt kapitalistliku linna järel sellepärast, et kaupa tootev väikemajapidamine on samatüübiline kapitalistliku majapidamisega ja oma arenemisel möödapääsmatult sünnitab kapitalismi.

Partei, Nõukogude võim juhtisid talupojad hoopis teisele teele, sotsialismi teele. See oli ainuõige tee, mis vastas kehvik- ja keskmiktalurahva hulkade põhilistele, elulistele huvidele. See tee oli suunatud kulakluse ja tema agentuuri vastu, kes Nõukogude Liidu põllumajanduse arengut püüdsid juhtida kapitalistlikule teele.

Nõukogude külas loodi tingimused, mis piiravad kapitalismi kasvu põllumajanduses, ja tingimused töötava talurahva heaolu arenguks, keskmiku arenguks. Nõukogude küla arenemisega ei käinud kaasas keskmiktalurahva „väljapesemine“, nagu see toimus kapitalismi ajal ja nagu sellest kisendasid trotskistid ning zinovjevlast, vaid tema tugevdamine, keskmiku osatähtsuse suurendamine talumajanduses. See toimus seetõttu, et partei arendas kehvikute abistamise poliitikat, mille tulemusena paljud kehviktalupojad majanduslikult tugevnesid ja üle läksid keskmiktalupoegade gruppi. Samuti toimus see ka seetõttu, et nõukogude valitsus teostas keskmiktalupoegade toetamise poliitika. Keskmiktalurahvas oli sel ajal põllunduse keskseks kujuk.

„Keskmiktalurahvas,“ ütleb V. I. Lenin, „see on niisugune klass, kes kõhkleb.“ See kõhklemine on tin-

gitud tema olemuse kaksik-iseloomust. „Keskmiktalupoeg,“ ütles V. I. Lenin oma ettekandes VK(b)P VIII kongressil, „on osalt eraomanik, osalt töötajate ja ekspluateeri teisi töötajate esindajaid. Tal tuli aastakümneid suurima raskusega kaitsta oma seisukorda, ta on omal nahal kannatanud mõisnike ja kapitalistide ekspluatatsiooni, ta talus kõik, ja ühtlasi on ta — eraomanik“ (XXIV k., lk. 164).

Töötajana püüab ta sotsialismi poole, eelistab proletariaadi diktatuuri kodanluse diktatuurile; vilja- ja teiste põllumajandussaaduste müüjana püüab ta kodanluse, kapitalismi poole. Järelikult, keskmiktalupoeg võib oma iseloomu tõttu astuda nii kapitalistlikule kui ka sotsialistlikule arenguteele.

Seltsimees Stalin ütles:

„Talumajapidamine ei ole kapitalistlik majapidamine. Talumajapidamine, kui võtta talumajapidamiste rõhuv enamus, on väikekauba majapidamine. Aga mis on oma olemuselt väikekauba talumajapidamine? See on majapidamine, mis seisab kapitalismi ja sotsialismi teelahkmel. Ta võib areneda nii kapitalismi suunas, nagu see praegu toimub kapitalistlikes maades, kui ka sotsialismi suunas, nagu see peab toimuma meil, meie maal, proletariaadi diktatuuri juures“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 148).

Kuid Nõukogudemaa talurahvas polnud huvitatud tagasipöördumisest vana kapitalistliku mineviku juure. Ta teadis, et kapitalism on mõisnike ja kapitalistide võim, et kapitalism on rõhumine ja ekspluateerimine, ülejõukäivad maksud ja kulakluse ike. Ainuõige tee

on sotsialismi tee. Kommunistliku partei ülesanne seisnes selles, et aidata keskmiktalurahval kindlalt astuda sotsialistlikule arenguteele.

5. Linna juhtiv osa

Kapitalistlikes maades küla paratamatult sammub kapitalistliku linna järel, järelikult kapitalistlikku teed. Nõukogudemaal ta pidi minema sotsialistliku linna järel, järelikult sotsialistlikku teed. Seltsimees Stalin on korduvalt juhtinud tähelepanu küsimuse sellele küljele. Just seepärast, ütles tema, et linn on küla juhtijaks, meie linnades aga valitseb proletariaat, hoides oma käes kõik rahvamajandust juhtivad seisukohad, just selle tõttu peab talumajandus kulgema sotsialistlikku teed. Ei tohi aga ainult lootma jääda isevoolule, vaid küla tuleb aidata sotsialistlikule arenguteele ja juhtida seda teed mööda.

Sotsialism linnas ja külas oleks võimatu ilma suur-tööstuseta, mis on sotsialismi materiaalseks aluseks. Seltsimees Stalin ütles Moskva Komitee ja Moskva Kontrollkomisjoni pleenumil 1928. aasta oktoobris: „... meie võime hävitada kapitalismi restaureerimise võimaluse, võime kiskuda välja kapitalismi juured ja saavutada lõpliku võidu kapitalismi üle, *kui* viime läbi innuka töö maa elektrifitseerimise alal, *kui* loome tööstusele, põllumajandusele ja transpordile kaasaegse suurtööstuse tehnilise baasi“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 207). Sellepärast Partei ja Nõukogude valitsus, alates partei XIV kongressist, teostavadki pingeliselt maa industrialiseerimise, oma rasketööstuse asutamise, oma masinaehituse arendamise poliitikat.

Seltsimees Stalin esitas õigeaegselt parteile ja töö-
lisklassile maa industrialiseerimise ülesande. Toetudes
Lenini juhistele, ta töötas välja õpetuse NSV Liidu
sotsialistlikust industrialiseerimisest ja näitas, et põllu-
majanduse sotsialistlik ümberkujundamise tee kulgeb
maa industrialiseerimise kaudu, mis peab looma tehni-
lise baasi selleks ümberkujundamiseks.

Meie suur kodumaa muutus stalinliku sotsialistliku
industrialiseerimise poliitika tagajärjel mahajäänud
agraarmaast eesrindlikuks, võimsaks tööstuslikuks
suurriigiks. Meie sotsialistlik suurtööstus, mis on loo-
dud stalinlike viisaastakute vältel, võimaldas indust-
rialiseerida ja tehniliselt uuesti varustada kõik teised
rahvamajanduse harud, kaasa arvatud ka põllumajan-
dus, kuid samuti ka luua võimast baasi meie maa
kaitsevõime kõvendamiseks.

Maa eraomand on põllumajanduse pikaldase arengu
üks põhjusi kapitalismi tingimustes. Töölisklass kao-
tas üheaegselt poliitilise võimu vallutamiseega ka maa
eraomandi. Maa muutus natsionaliseerituks, riiklikuks.
Sel asjaolul oli määratu tähtsus talumajapidamiste üle-
viimisel sotsialistlikule suurtootmise teele.

Nõukogude Liidus, kus pole maa eraomandit, ei saa
olla ka seda talupoegade orjalikku kiindumust maasse,
mis on iseloomustav Lääne talupoegadele; järelikult.
Nõukogude Liidu talupoegadel oli kergem otsustada
sotsialistlikule suurtootmisele ülemineku küsimust.
Seltsimees Stalin hindas esimesena seda asjaolu. Tema
näitas, et maa natsionaliseerimine on üks põhjusi,
et küla suurmajapidamistel, kolhoosidel, nii ker-
gesti õnnestus demonstreerida oma paremust väike-

talude ees. Nõukogude Liidus kolhoosidel ei tarvitse kulutada raha maa omandamiseks või rentimiseks. Nad said seda riigilt tasuta. Stalinlik Konstitutsioon kinnistas maa kolhoosidele igaveseks tasuta kasutamiseks.

6. Koopereerumine kui küla sotsialistliku ümberkujundamise konkreetne tee

Talumajanduse sotsialistliku ümberkujundamise ainuõigeks vormiks on kooperatsioon. Vladimir Iljitsš Lenin kirjutas 1923. aastal oma artiklis „Kooperatsioonist“:

„Tõepoolest, riigivõim kõigile suurtele tootmisvahenditele, riigivõim proletariaadi kätes, selle proletariaadi liit paljude miljonite väike- ja pisitalupoegade, juhtimise kindlustamine sellele proletariaadile talurahva suhtes jne. — kas see pole kõik, mis on vajaline selleks, et kooperatsioonist, ainuüksi kooperatsioonist, mida meie varem kui kaubitsejat halvasti kohtlesime ja mida meil teatavast küljest on õigus halvasti kohelda ka nüüd uue majanduspoliitika (nep) ajal, kas pole see kõik, mis on hädavajaline täieliku sotsialistliku ühiskonna ülesehitamiseks? See pole veel sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine, kuid see on kõik, mis on hädavajaline ja piisav sotsialistliku ühiskonna ülesehitamiseks“ (XXVII k., lk. 392).

Kooperatsioon on talumajanduse sotsialistliku ümberkujundamise ainuõigeks vormiks seetõttu, „et massilises koopereerumises „me leidsime erahuvide, erakaubanduslike huvide, tema riikliku järelevaatamise

ja kontrolli ühendamise selle astme, tema üldhuvidele allutamise astme" (Lenin), mis osutub vastuvõetavaks ja kasulikuks talurahvale ja mis tagab proletariaadile võimaluse talurahva alusmassi kaasatõmbamiseks sotsialistlikule ülesehitustööle" („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 150).

Kapitalismi juures muutub kooperatsioon paratamatult kapitalistlikuks, kuigi tema organisaatorid seda ehk ei tahagi. Ta muutub kapitalistlikuks seepärast, et tema arenemiskäigu, sidemed jne. määrab kindlaks valitsev kapitalistlik tööstus, kapitalistlik krediit jne. Kapitalismi juures muutub kooperatsioon kapitalistliku süsteemi lihtsaks lisandiks, finantskapitali organiks, mis kooperatsiooni kaudu ekspluateerib talurahvast. Kooperatsiooni hüvesid valitsevad ja kasutavad kapitalistlikud, mõisnike ja kulakute, majapidamised.

Hoopis teissugust osa etendab kooperatsioon proletariaadi diktatuuri juures. Siin on ta miljonite väike-tootjate sotsialistliku ümberkujundamise ainuõigeks teeks, sotsialismi ülesehitamise tähtsaimaks relvaks. V. I. Lenin kirjutas:

„Erakapitalismi juures erinevad kooperatiivsed ettevõtted kapitalistlikest nagu kollektiivsed ettevõtted eraettevõttest. Riikliku kapitalismi juures erinevad kooperatiivsed ettevõtted riiklikest-kapitalistlikest — esiteks nagu eraettevõtted, teiseks nagu kollektiivsed ettevõtted. Meie olemasoleva korra juures kooperatiivsed ettevõtted erinevad erakapitalistlikust nagu kollektiivsed ettevõtted, kuid ei erine sotsialistlikest ettevõttest, kui nad on rajatud maale, riigile kuulu-

vate tootmisvahendite juures, s. o. töölisklassile kuuluvatele tootmisvahenditele“ (XXVII k., lk. 396).

Lenin nägi kooperatsioonis miljonitele talupoegadele jõukohast ja arusaadavat teed kollektiivsetele suurmajapidamistele üleminekuks. Ta õpetas, et meie põllumajanduse arenemine sotsialismi poole peab kulgema kooperatsiooni kaudu, kollektivismi algete sisestamise teel esialgu kaubamüügi, varustamise ja krediidi valdkonda, siis aga tootmise valdkonda. Lenin näitas, „et proletariaadi diktatuuri ja töölisklassi ning talurahva liidu juures, juhtimise kindlustamise juures proletariaadile talurahva suhtes, sotsialistliku tööstuse olemasolu juures on õigesti organiseeritud, miljoneid talupoegi hõlmav tootmiskooperatsioon selleks vahendiks, mille abil meie riigis saab üles ehitada täieliku sotsialistliku ühiskonna“. (ÜK(b)P ajaloo lühikursus, vene keeles, lk. 250.)

Teine peatükk

Sotsialistliku majapidamise kollektiviseerimise vorm külas

V. I. Lenin ei elanud küla sotsialistliku ümberkujundamise tegeliku teostamiseni, oma kooperatiivplaani elluviimiseni. Selle töö viis võiduka lõpuni J. V. Stalin. Ta pani kogu oma mõistuse jõu ja kogu oma südame kirglikkuse võitlusse suurte leninlike ideede teostamise eest.

1. Põllumajandusliku kooperatsiooni areng

Taasehitamise ajajärgul olid ülekaalus lihtsamad kooperatsioonivormid: kooperatsioon varustamise, kaubamüügi ja krediidi alal. Need kooperatsioonivormid õpetasid talupoegi järk-järgult kooperatiivsele organiseeritusele, üldisele, ühistegelisele tegevusele, ühiskondliku suurmajapidamise paremuste hindamisele.

Taasehitamise ajajärgul evis talumajapidamine veel suured võimalused oma tootmise tõstmiseks. Kooperatsioon pidi teda selles asjas abistama, organiseerides põllumajandussaaduste müüki, varustamist tootmisvahenditega ja võimaldades odavat krediiti.

Talumajapidamiste koopereerumine, mida igati toetasid partei ja Nõukogude valitsus, edenes kiiresti.

Kui näit. 1924. a. tarvitajate kooperatsioon hõlmas 12,7% taludest, varustamismüügi kooperatsioon — 11%, krediidi kooperatsioon aga 6,9%, siis 1927. aastal oli tarvitajate kooperatsioon 38,7% ja krediidi kooperatsioon 21,8% taludest. 1928. aastal kooperatsiooni lihtsamad vormid hõlmasid juba rohkem kui poole talumajapidamiste üldarvust.

Meie partei pühendas ka siis kolhoosidele suurt tähelepanu, kuid kollektiviseerimisliikumine ei saavutanud seks ajaks veel täit hoogu. Kolhooside osatähtsus põllumajanduslikus tootmises oli alles väga väike. 1925. a. oli kolhooside külvipind ainult 0,8% talude üldisest külvipinnast, 1926. a. — 0,9% ja 1928. a. — 2,3%.

Kolhoosid ei saanud sel ajal muutuda talumajapidamise kooperaerimise peamiseks vormiks. Kollektiviseerimine oli alles uus asi, talupoegadel puudusid kogemused kooperatiivse töö organiseerimiseks, nad polnud veel veendunud suurmajapidamiste paremuses. Nõukogude riik, evides sel ajal väga piiratud materiaalseid ressursse ja nõrgaltarenenud tööstust, ei saanud osutada kolhoosidele vajalist materiaalist abi, varustada neid masinatega, anda suuri krediite. Seltsimees Stalin ütles 1929. a. aprillis ÜK(b)P Keskkomitee pleenumil:

„... kas võib kinnitada, et kaks-kolm aastat tagasi meil oli võimalusi tõsiselt finantseerida kolhoose ja sovhoose, loovutades selleks sadu miljoneid rublasid? Ei, seda ei saa kinnitada. Teie teate hästi, et meil ei jatkunud summasid isegi selle tööstuse miinimumi arendamiseks, ilma milleta on üldse võimatu igasugune

industrialiseerimine, kõnelemata juba põllumajanduse rekonstrueerimisest“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 246).

Talumajapidamiste koopereerimine toimus terava klassivõitluse tingimustes. Trotskistid ja zinovjevslased lükkasid tagasi leninliku kooperatiivplaani, kinnitades, et kooperatsioon nõukogude oludes ei ole majapidamise organiseerimise sotsialistlik, vaid riigikapitalistlik vorm.

See kinnitus tulenes nende üldisest likvidaatorlikust orientatsioonist, mis eitas sotsialismi võidu võimalikkust ühelainsal maal. Sõnades nad pooldasid kolhooside ehitustööd, aga tegelikult nad irvitasid poliitika üle, mis taotles talupoegade kaasatõmbamist sotsialistlikule ülesehitustööle, jutlustades „lahendamata konfliktide“ vältimatust tööliklassi ja talurahva vahel; nad panid oma lootused „kulturseile rentnikele“ külas, s. o. kulaklikele majapidamistele.

Partei, Stalini juhtimisel, paljastas trotskistide ja ühendatud opositsiooni kapitulantlikud vaated ja purustas nad. Selles on seltsimees Stalinil erandlikult suur osa. Oma artiklites ja esinemistes ta paljastas trotskistide vaadete menševistliku olemuse ja näitas vääramatu selgusega leninliku õpetuse jõudu ja õigsust küla sotsialistliku ümberkujundamise teedest.

Kooperatiivse ülesehitustöö praktikas ilmnasid parteipoliitika moonutamised parempoolsete — oportunistlike olluste poolt, mis avaldusid talurahva kulaklike kihtide paremas teenimises kooperatsiooni poolt, küla kehvikluse ja keskmiktalupoegade huvide unustamises, täiesti mitteküllaldase tähelepanu osutamises

kolhoosidele. Nende nähtustega pidas partei väsimatut võitlust.

Partei saavutas seda, et kooperatsioon, ühendades ja teenides kesktalupoegi ja kehviklust, hakkas abisatama kolhoose ja puhastas oma juhtivad organid kulaklikest ja spekulantlikest ollustest.

2. Küla kollektiviseerimise küsimus

1927. aastaks saavutas rahvamajandus sõjaeelse taseme ja kogus jõudu edasiseks tõusuks.

Tööstuse kogutoodang, mis 1924./25. aastal moodustas 63,7% sõjaeelsest tasemest, tõusis 1926./27. aastal 102,5% peale; põllumajanduse kogutoodang tõusis 87,3% sõjaeelsest tasemest 106,6% peale; kaubaringvool kasvas 14,6 miljardilt rublalt 31 miljardini. Tööstuse erikaal rahvamajanduse kogutoodangus (sõjaeelseis hindades) tõusis 32,4% 1924./25. aastal 42% peale 1927. aasta lõpuks. Rahvamajanduse kaubatoodangus tööstuse osatähtsus tõusis 53,1% — 68,8%-le.

Samal ajal kasvas absoluutselt ja suhteliselt ka rahvamajanduse sotsialistlik sektor. Ühiskondlustatud sektori erikaal tööstuse kogutoodangus moodustas 1926./27. aastal 86%. Kogu kaubaringvoolus moodustas ühiskondlustatud sektor 1926./27. aastal juba 81,9%.

Kuid mitte kõik rahvamajanduse harud ei arenenud ühtlase kiirusega. Kui sotsialistlik tööstus võttis võrdlemisi kiire arengutempo, siis seda ei saanud ütelda põllumajandusest.

Natsionaliseeritud suurtööstuse toodangu juurekasv moodustas 1925./26. aastal võrreldes eelmise aastaga sõjaeelseis hindades 42,2%, põllumajanduse

toodangu juurekasv aga ainult 19,2%. 1926./27. aastal suurenes tööstuse toodang võrreldes eelmise aastaga 18,2%, põllumajanduse toodang aga ainult 4,1%. Eriti mahajäänuks osutus põllumajanduse peaharu — teraviljamajandus. Kui enne 1914.—1918. a. sõda iga-aastane teravilja kogutoodang Venemaal oli 5000 miljonit puuda, selle turustatav osa aga 1300,6 miljonit puuda, siis 1926./27. aastal moodustas teravilja kogutoodang 4749 miljonit puuda, selle turustatav osa aga ainult 630 miljonit puuda.

Põllumajanduse, eriti selle teraviljakasvatuse haru mahajäämine andis end väga kiiresti tunda. Juba 1927./28. aastal, kokkuostukampaania ajal, sattus maa viljaraskustesse. Seltsimees Stalin paljastas selle nähtuse tegelikud põhjused. Need peitusid peamiselt põllumajanduse killustuses ja tehnilises mahajäävuses.

Põllumajanduse mahajäämine on seletatav nii „meie põllumajandusliku tehnika ääretu mahajäävusega ja küla kultuurilise seisukorra liig madala tasemega, kui ka eriti sellega, — ütles seltsimees Stalin ÜK(b)P XV kongressil, — et meie killustatud põllumajanduslikul tootmisel puuduvad need paremused, milliseid evib meie ühendatud, natsionaliseeritud suur-tööstus. Põllumajanduslik tootmine pole kõigepealt natsionaliseeritud ja ühendatud, vaid killustatud ja tükikestena laiali pillatud. Teda ei juhita plaanikorras ja ta on oma tohutus osas allutatud väiketootmise loodusjõule. Ta pole ühendatud ega koondatud suu-remaks ühikuiks kollektiviseerimise sihtjoonte alusel, mille tõttu ta moodustab alles soodsa põllu ekspluateerimiseks kulaklikele ollustele.“

Sotsialistliku revolutsiooni tagajärjel oli teravilja tootmine mõisnikelt ja kulakutelt üle läinud keskmik- ja kehviktalupoegadele. Väiketalude arv oli tunduvalt kasvanud, olles tõusnud 24 miljonile sõjaeelse 16 miljoni vastu. Oli muutunud ka talundite mitmesuguste rühmade erikaal teravilja tootmisel.

Üksikute sektorite erikaal teravilja tootmisel

Tootjate rühmad	Teravilja kogutoodang (protsentides)		Teravilja turutoodang (kauba teravili protsentides)	
	1914.—1918. a. sõda	1926./27. a.	Enne 1914.—1918. a. sõda	1926./27. a.
Mõisnikud	12,0	—	21,6	—
Kulakud	38,0	13,0	50,0	20,0
Keskmiktalupojad ja kehviklus	50,0	85,3	28,4	74,0
Sovhoosid ja kolhoosid	—	1,7	—	6,0
K o k k u	100	100	100	100

Enne revolutsiooni andsid peamise koguse kauba teravilja (71,6%) mõisnikud ja kulakud. Pärast revolutsiooni hakkasid teravilja müüjateks kehvikud ja keskmiktalupojad, kelle majapidamised olid väikese turutoodanguga.

Teravilja turutoodang (kauba teravili) (protsentides kogutoodangust)

A a s t a d	Mõisnikud	Kulakud	Kehviklus ja keskmiktalupojad	Sovhoosid ja kolhoosid	Kõigis rühmades kokku
Enne 1914.—1918. a. sõda	47,0	34,0	14,7	—	26,0
1926./27. a.	—	20,0	11,2	47,2	13,3

Põllumajanduse kaubatoodangu osatähtsus 1926./27. aastal, võrreldes sõjaeelse kaubatoodanguga, vähenes kahekordselt. See toimus selle arvel, et mõisnike majapidamised olid likvideeritud ja kulaklus majanduslikult kõigutatud, kusjuures peamisteks teraviljatootjateks muutusid kehvik- ja keskmiktalupoegade väikese kaubatoodanguga majapidamised.

Enne revolutsiooni oli väiketalupoeg sunnitud kõhtu täis söömata oma vilja viima turule, et maksta makse, tasuda maa rendimaksu, tagastada võlga küla liigkasu-võtjale. Pärast revolutsiooni talupoeg parandas oma ainelist olukorda ja sai võimaluse paremini toituda. „Esmakordselt, — kirjutas Lenin veel 1920. aastal, — talupoeg nägi vabadust tegelikkuses: vabadust süüa oma leiba, vabaneda näljast“ (XXIV k., lk. 511). Seepärast pole imestada, et väikemajapidamiste üldiselt madal kaubatoodang jäi pärast revolutsiooni veelgi väiksemaks.

Selle tagajärjel tuli linnadel nappus leivast, tuli tööstusel nappus põllumajanduslikest toorainetest.

Niisugune olukord ei võinud kaua kesta. Teraviljamajanduse mahajäävus pidi viima meie maa vastu kroonilisele näljale ja loomakasvatuse kriisile. Tuli kiiresti otsida väljapääsu sellest olukorrast. Ja seltsimees Stalin näitas selle väljapääsu. See seisis talupoegade üleminekus ühiskondlikule maaharimisele, põllumajanduse organiseerimises kollektiivseile alustele.

XV parteikongressi tribüünilt seltsimees Stalin esitas parteile ja kogu maale üleva praktilise ülesande „killustatud talumajapidamiste järk-järgulisest üleviimisest suurte ühismajapidamiste rööbastele, ühiskond-

likule kollektiivsele maaharimisele põllutöö intensiiveerimise ja mehhaniseerimise alusel, kaalutlusel, et niisugune arenemistee on tähtsamaks vahendiks põllumajanduse arenemistempo kiirendamisel ja kapitalistlike olluste võitmisel külas“.

Üleliidulise Kommunistliku (bolševikkude) Partei XV kongress, mis läks partei ajalukku kollektiviseerimise kongressina, võttis vastu otsuse, et individuaalsete väiketalude ühendamise ja ümberkujundamine suurteks kollektiivideks peab olema partei põhiülesandeks külas.

3. Kollektiviseerimine — küla ainuõige arendamistee

Kuid kollektiviseerimise küsimuse otsustamist nõudsid mitte ainult teraviljamajanduse mahajäävus ja leivaviljaga varustamise raskused. Asja tuum peitus hoopis sügavamal. Seltsimees Stalin, kaitstes kollektiviseerimise poliitikat võitluses parempoolsete ja „pahempoolsete“ kapitalismi restaureerijatega, arendas ja kriipsutas korduvalt alla mõtet, et kollektiviseerimistee on küla sotsialistliku ümberkujundamise ainuõige tee, et ilma selle ümberkujundamiseta ei saa üles ehitada sotsialismi, et on saabunud aeg ja on olemas kõik vajalised tingimused kolhoosliku ülesehitustöö forsseerimiseks. Kõige elulisem majanduslik vajadus, rahva häda nõudsid üleminekut kollektiviseerimisteele.

Sms Stalin arendas oma kollektiviseerimise õpetust reas artiklites ja esinemistes.

Kaasaegne ühiskond ei saa areneda, kui ta ei kogu tagavarasid aastast aastasse. Meie sotsialistlik suur-

tööstus juba annab selliseid tagavarasid. Kuid väiketalu pidamine ei jõua järele tööstuse arengule, see tammub paigal. Väiketalundus oma ulatuses mitte ainult ei suuda laiendada tootmist, vaid ta ei suuda alati püsida ka endisel tasemel.

Nõukogude võimu ja sotsialistlikku ülesehitust ei saa pikemaks ajaks rajada kahele erinevale alusele: sotsialistliku suurtööstuse alusele ja kõige mahajäänuma ja killustatuma talumajanduse alusele. Kus on siis väljapääs? Aga väljapääs, — ütles seltsimees Stalin, — on selles, et „suurendada põllumajapidamisi, muuta need tagavarade kogumise ja laiendatud taastootmise võimelisteks, ja sel kombel ümber kujundada rahvamajanduse põllumajanduslik baas“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 278).

Riigil oli kaks võimalust põllumajanduses suurtootmisele üleminekuks. Esimene võimalus — s. o. üleminek kapitalistlikule suurtootmisele, mis paratamatult oleks viinud talurahvahulga laostumisele ja sotsialismi lüüasaamisele. Sellele hukatuslikule teele püüdsid parteid tõugata parempoolsed kapitulandid ja reeturid. See tee on ainuvõimalik kapitalistlikes maades, kuid sobimatu nõukogude süsteemiga. Nõukogude tingimustes oli teine võimalus põllumajapidamiste suurendamiseks — väiketalude ühendamise sotsialistlikeks suurmajapidamisteks, kolhoosideks. On selge, et bolševikkude partei ja Nõukogude riik võisid astuda ainult sellele teisele põllumajanduse kolhooslikule arenemisteele, ja juhtida seda mööda keskmik- ja kehviktalupoegade miljonilisi hulki. Seltsimees Stalin näitas, et kolhoosid oma iseloomult on sotsialist-

likuks majapidamisvormiks. Ta ütles: „Millega määritletakse majapidamise tüüp? Nagu näib, inimeste suhetega tootmisprotsessis. Mille muuga võib määritleda majapidamise tüüpi? Kuid kas kolhoosis on olemas inimeste klass, kes on tootmisvahendite omanikeks, ja inimeste klass, kellel need tootmisvahendid puuduvad? Kas kolhoosis on olemas ekspluataatorite klass ja ekspluateeritavate klass? Kas kolhoos ei kujuta endast peamiste tootmisriistade ühiskondlustamist maa harimisel, kusjuures see maa pealegi kuulub riigile? Missugune alus on kinnitamiseks, et kolhoosid kui majapidamise tüüp ei kujuta endast üht sotsialistliku majapidamise vormidest?“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 287.)

Seltsimees Stalin andis purustava vastulöögi mitmesugustele kahjurlikele teooriatele, eriti isevoolu teooriale, mille järgi nõukogude küla pidi minema loodusjõuliselt linna järel sotsialistliku ülesehituse teed, samuti kui ta kapitalismi tingimustes sammub kapitalistliku linna järel. Seltsimees Stalin näitas, et kapitalismi puhul küla sammub loodusjõuliselt linna järel, selle tõttu, et linna kapitalistlik majandus ja väikese turutoodanguga talumajandus on põhiliselt samatüübilised majandid, kuna nõukogude linna sotsialistlik majandus ja nõukogude küla väikese turutoodanguga talumajandus on erinevat sotsiaalset tüüpi majandid.

Seltsimees Stalin paljastas isevoolu teooria kui mäda ja reaktsioonilise, kui teooria, mis relvastab kapitalistlikke olluseid nende võitluses kolhooside vastu. Ta näitas, et selleks, „... et väiketalude küla sammuks sotsialistliku linna järel, on peale kõige

muu veel vajaline i s t u t a d a küla sotsialistlikud suur-
majapidamised sovhooside ja kolhooside kujul kui
sotsialismi baasid, mis sotsialistliku linnaga eesotsas
oleksid suutelised endaga kaasa tõmbama talurahva
peamisi hulki“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 280).

Üleminekuga rahvamajanduse, kaasa arvatud ka
põllumajanduse rekonstrueerimisele vanadest ühendus-
vormidest, mis põhjenesid peamiselt talupoja isiklike
tarvete (riidekaubad, jalanõud jne.) rahuldamisel kau-
banduse kaudu, enam juba ei piisanud. Põllumajandus
vajab tõsiselt rahuldamist oma tootmisvajaduste alal.
Siit tekkiski vajadus täiendada vanu ühendusvorme
linna ja maa vahel uute vormidega --- tootmisühen-
dusega. See tähendas esmajoones põllumajanduse
varustamist kaasaegse masinatehnikaga: ka põllu-
majandus tuli rajada uuele tehnilisele alusele. Kuid
seda oli võimatu teha väikemajapidamise baasil, sest
see ei saanud täiel määral ära kasutada tehnikat,
masinaid ja põllumajandusteaduse andmeid; „... ai-
nult ühiskondlikku tüüpi suurtootmine, — ütles seltsi-
mees Stalin, — on võimeline ära kasutama kõiki tead-
duse ja uue tehnika andmeid ja meie põllumajanduse
arengut edasi viima seitsmepenkoormaliste sammu-
dega“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 240).

Seltsimees Stalin päästis leninliku kooperatiivplaani
vulgariseerimise ja labastamise eest; ta andis selle
plaani põhiolomusele selge ja sügava määratluse. Parem-
poolsete restaureerijate katse — tõlgendada leninliku
kooperatiivplaani plaanina, mis jätab välja kolhooside
ülesehitamise, sai purustava vastulöögi.

Seltsimees Stalin ütles:

„Kolhoosid on tegelikult kooperatsiooni liik, tootmiskooperatsiooni kõige selgem liik. On olemas müügi-kooperatsioon, on olemas varustamiskooperatsioon, on olemas ka tootmiskooperatsioon. Kolhoosid kujutavad lahutamatu koosseisu osa kooperatiivses liikumises üldse, leninlikus kooperatiivplaanis eriti. Teostada leninlik kooperatiivplaan — see tähendab tõsta talurahvas müügi- ja varustamiskooperatsioonilt tootmiskooperatsioonile, nii ütelda kolhooslikule kooperatsioonile“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 189).

Niikaua kui puudus massiline kollektiviseerimisliikumine, olid talurahva „maanteeks“ sotsialismi juure kooperatsiooni madalaimad, lihtsaimad vormid, varustamis- ja müügikooperatsioon, aga kui saabus aeg ajaloolisele areenile astuda kooperatsiooni kõrgemal vormil — kolhoosidel, siis kolhoosid muutusid arengu „maanteeks“. Artiklis „Suure murrangu aasta“ kirjutas seltsimees Stalin: „...Küla sotsialistliku arengu maanteeks on Lenini kooperatiivplaan, mis hõlmab põllumajandusliku kooperatsiooni kõik vormid, madalaimaist (varustamismüügi) kuni kõrgeimaini (tootmiskolhooslik). Vastu seada kolhoose kooperatsioonile — tähendab irvitada leninismi üle ja alla kirjutada omaenda harimatusele“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 272).

4. Kollektiviseerimise materiaalsed tingimused

V. I. Lenin kirjutas artiklites „Kooperatsioonist“, et iga ühiskondlik kord tekib ainult teatava klassi rahanduslikul toetusel.

Seltsimees Stalin ütles 1929. aastal ÜK(b)P KK aprilli pleenumil, et kollektiviseerimisliikumise eduks on vaja summasid selle finantseerimiseks ja tööstust selle varustamiseks masinate, traktorite, väetistega jne. Taasehitamise ajajärgul riigil ei olnud selleks vajalisi summasid ega tööstuslikku baasi. Kuid hoopis teissugune oli olukord üleminekul rahvamajanduse rekonstrueerimisele.

1929. aasta algul toimunud XVI parteikonverents konstateeris, et kui taasehitamise ajajärku lõpetamisel selgusid väikemajapidamiste edasise kasvu piiratud võimalused, siis ühtlasi kasvasid proletaarse riigi ressursid, mis on vajalised põllumajanduse kiirendatud tõusuks uue masinatehnika ja kollektiivse töö baasil.

Tööstuse kogutoodang moodustas 1928./29. aastal 142,5% sõjaeelsest tasemest, tema osatähtsus aga kogu rahvamajanduslikus toodangus — 48,7%; 1930. aastal see tõusis 53%-le. Tööstustoodangu ühiskindlustatud sektori osatähtsus kasvas tunduvalt, moodustades 1928./29. aastal suurtööstuse alal 99,1%. Küsimus „Kes — keda“, küsimus sellest, kas sotsialism võidab kapitalistlikud ollused tööstuses — oli juba otsustatud tööstuse sotsialistlike vormide kasuks. Otsustatud lõplikult ja tagasipöörmatult. Kaubanduses (ringvoolu fondide järgi) moodustas ühiskondlustatud sektor 1929./30. aastal umbes 96%.

Kõik see võimaldas tõsiselt tugevdada nii küla varustamist masinatega kui ka põllumajanduse finantseerimist, mis aitas kaasa talupidamiste kolhooside rööpmeile ülemineku edukusele. 1927./28. aastal põllumajanduslike masinate toodangu väärtus moodustas

157 milj. rubla, 1929./30. aastal aga — juba 400 milj. rubla 1913. aasta 120 miljoni rubla vastu. Kui 1924. aastal kogu NSVL-u põllumajanduses oli vaid 2,6 tuhat traktorit (25,6 tuhat hobusejõudu), siis 1928. aastal töötas neid talude põldudel 20 tuhat (u. 208 tuhat hobusejõudu).

Traktorite sisseviimine põllumajandusse nõudis ratsionaalseimate tingimuste loomise küsimuse lahendamist nende kui võimsa tehnilise jõu ja riigi poolt põllumajanduse mõjustamise võimsa tõstekangi kasutamiseks.

Töö algas traktorite-kolonnide organiseerimisega. Esimene kolonn asutati Ukrainas, Ševtšenko-nimelises sovhoosis. Ta haris kokkulepete alusel ümbruskonna talupoegade maad. Seltsimees Stalin hindas kõrgelt seda kogemust. Ta ütles ÜK(b)P XV kongressil: „Oleks meil rohkem niisuguseid eeskujusid“. Põllumajanduslik kooperatsioon asus 1928. ja 1929. aastal traktorite kolonnide organiseerimisele. 1929. aastal tekivad masina-traktorijaamad, mille määratule tähtsusele põllunduse tehnilisel rekonstrueerimisel ja talurahva kollektiviseerimisel seltsimees Stalin on korduvalt osutanud. ÜK(b)P Keskkomitee novembri (1929. a.) pleenum määritles masina-traktorijaamade (MTJ) ülesanded järgmiselt:

„Suurte kolhooside ülesehitamisel evivad erilise tähtsuse küladevahelised masina-traktorijaamad. Luues avarad võimalused kaasaegse tehnika paremuste ära kasutamiseks talumajapidamistes masina-traktorijaamad peavad kujunema tervete rajoonide täielise kollektiviseerimise keskpunktiks“.

„Masina-traktorijaamade näol, — loeme ÜK(b)P Keskkomitee otsustes 29. detsembrist 1930. aastast, — on välja selgitatud ja hulgaliste kogemustega kontrollitud kollektiivse suurpõllupidamise kõrgel tehnilisel alusel organiseerimise vorm Nõukogude riigi poolt, milles kõige täielikumalt kooskõlastub kolhooslike masside isetegevus oma kollektiivsete majapidamiste ülesehitamisel proletaarse riigi organisatsioonilise ja tehnilise abinõuga ning juhtimisega.“

Masina-traktorijaamad on täiel määral õigustanud oma nimetuse kui kollektiviseerimise, hiljem aga kolhooside organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise võimsad tõstekangid. 1930. aastal loetleti juba 158 masina-traktorijaama, mis töötasid peamiselt teraviljajajoonides.

Masina-traktorijaamade ülesehitamine ja nende suhete arendamine kolhoosidega toimus (ja toimub) seltsimees Stalini juhtimisel.

1933. aastal oli neid juba 2916, aga 1938. aastal — 6358. Masina-traktorijaamad abistavad tootmistegevusel 198 tuhat kolhoosi, kelle valduses on 93,3% kõigist kolhooside külvipindadest. Masina-traktorijaamade poolt tehti 1933. aastal kolhoosidele traktoritöid (ümber arvestatud künnile, ilma teetegemise, transpordi ja statsionaarsete töödeta) 35,2 milj. ha ulatuses, 1936. aastal — 160 milj. ha, aga 1938. a. — 206,2 milj. ha.

Aastast aastasse on pidevalt kasvanud kolhooside finantseerimine. 1927./28. a. anti kolhooside finantseerimiseks 76 milj. rubla, s. o. kaks korda rohkem kui

1926./27. aastal; 1928./29. a. said kolhoosid 170 milj. rubla, kuid 1929./30. aastal 473 miljonit rubla.

Harukordselt tähtsat osa etendas kollektiviseerimises põllumajanduslik kooperatsioon. Seltsimees Stalin ütles 1929. aastal:

„Pole kahtlust, et kooperatsiooni, eriti põllumajandusliku kooperatsiooni võimsa arenemiseta, mis löi talupoegade keskel psühholoogilise baasi kolhooside kasuks, poleks meil seda tungi kolhoosidesse, mida nüüd ilmutavad talurahva hulgalised kihid“ („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 245).

Põllutöomasinatega varustamises on kooperatsiooni osa saavutanud ligi 100%. Teravilja kokkuostmises kuulus kooperatsioonile ja riigiorganitele üle 80%, aga põllumajanduslike toorainete (puuvill, suhkrupeet jne.) kokkuostmises — peagu 100%.

Põllumajandusliku kooperatsiooni arenemine juhtis talurahva kolhooside organiseerimise küsimuse juure.

Suurt tähtsust tootmiskoopereerumise vahendina evis kontraheerimine. Seltsimees Stalin hindas seda kõrgelt just sellest küljest. Ta ütles juba 1927. aasta novembris:

„See süsteem on hea selles suhtes, et ta on tulus mõlemale poolele ja seob vahenditult ilma vahemeesteta talumajanduse tööstusega. See süsteem on talumajanduse kollektiviseerimise õigeimaks teeks“ („Leninismi küsimused“, 1932. a. tr., lk. 306).

Sovhoosid ja kolhoosid mõjustasid samuti talumajapidamisi, näidates kujukalt suurtootmise paremusi väiketootmise ees. Sellel ajajärgul arenes hoogsalt

suurte teraviljasovhooside ülesehitamine, kus põllutööd tehti peamiselt traktoritega.

Sama mõju avaldasid talupoegadele ka eesrindlikud kolhoosid. Seltsimees Stalin kõneles neist järgmiselt:

„Suurt osa etendas siin ka hästikorraldatud kolhooside olemasolu, mis andsid talupoegadele häid eeskujusid selle kohta, kuidas väiketalude ühendamiseega suurteks, kollektiivseteks majapidamisteks saab paremaks muuta põllumajandust („Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 245—246).

See üteldi 1929. a. aprillis ÜK(b)P KK pleenumil. Tolleaegsed kolhoosid ei evinud tavaliselt veel kaas-aegset masinatehnikat või evisid seda vähesel määral. Nad rajanesid peamiselt talude inventari lihtsal ühendamisel. Sellele vaatamata olid nende paremused vastuvaidlematud võrreldes talupoegade üksikmajapidamisega.

Isegi põllutööriistade lihtne koondamine kolhoosidesse andis niisuguse efekti, millest varemalt ei osatud unistadagi. See efekt ilmnes esmajoones külvipindade tohutus laienemises. Talupojad, olles üksikmajapidamistena jõuetud uudismaade ja söötide ülesharimiseks, muutusid kolhoosidesse koondatult suuri- ja jõuks ja omandasid tohutu uudismaade pinna.

Kuid vaatamata sellele poleks partei saavutanud tõsist edu kolhooslikus ülesehitustöös ega valmistanud ette täielikku kollektiviseerimist, kui ta ühtaegu poleks forsseerinud rünnakut kapitalistlikele ollustele külas ega likvideerinud trotskistlik-buhhaarinlikud kapitalismi restaureerijad.

Partei seltsimees Stalini juhtimisel paljastas ja purustas buhhaarinlik-rõkovliku grupi vaenliku tegevuse. Eriti suured ja otse hindamatud teened on selles asjas seltsimees Stalinil. Ta avastas ja paljastas samm-sammult kõigi parempoolsete „teooriate“ reaktioonilise kulakliku iseloomu. Seltsimees Stalin näitas, et niinimetatud sotsiaalsete sektorite „tasakaalu“ ja „isevoolu“ teooria sotsialistlikus ülesehitustöös, millist „teooriat“ edutasid parempoolsed, industrialiseerimise tempo aeglustamise ja kergetööstusele raskuspunkti kandmise nõue tähendab töölisklassi ja talurahva vahelise liidu puruks rebimist, kulakluse tugevdamist ja tema teoreetilist relvastamist Nõukogude võimu poliitika ja kolhooside vastu, hoopis sotsialistlikule ülesehitusele ja vana kodanliku korra taasjaluleseadmist.

Partei seltsimees Stalini juhtimisel pühkis minema need ja teised vaenlikud „teooriad“ kui klassivaenliku rämpsu ja purustas organisatsiooniliselt nende kandjad — buhhaarinlik-rõkovliku grupi, mis oli blokeerunud trotskistlik-zinovjevliku jõuguga.

Bolševistliku partei XV kongress tegi ettepaneku arendada rünnakut kulaklusele, toetudes kehvik- ja keskmiktalurahva kihtidele ja Nõukogude riigi majanduslikule võimsusele. Ühtaegu majanduslikult nõrgajõuliste talupoegade maksudest vabastamisega ja keskmiktalupoegade maksude kergendamisega pandi põllumajandusliku maksustamise alal kulakute suhtes kehtima individuaalsed, kõvendatud maksumäärad ja rakendati ellu muud kulakute vastu suunatud abinõud.

Vastuseks sellele poliitikale, mis tähendas küla kapitalistlike olluste ootuste ja lootuste hävimist, kulakud tugevdasid oma vastupanu Nõukogude võimu poolt astunud sammudele. Kulaklus muutus seda jul- tunumaks, et nad leidsid toetust trotskistlik-zinovjev-liku bloki ja parempoolsete poolt, kes agiteerisid kollektiviseerimise vastu ja kaitsesid kulakuid.

Partei sai aru, et nii kaua kui pole purustatud kulakluse vastupanu, kannatab töölisklass leivapuuduse all, kollektiviseerimisliikumine aga ei võta massilist iseloomu. Partei veendus, et ei saa arvestada leiva- vilja vabatahtlikku müüki kulakute poolt. Ja Nõu- kogude valitsus teostas rea erakorralisi abinõusid kulakluse vastu. Ühtaegu sellega ta võimaldas kehvik- lusele rea soodustusi, loovutas talle 25% kulakutelt konfiskeeritud teraviljast jne. Kehvikud ja keskmik- talurahvas tõusid otsustavaks võitluseks kulakluse vastu; kulakud isoleeriti ja nende vastupanu murti. 1928. a. lõpuks olid Nõukogude riigil juba küllaldased viljatagavarad ja kollektiviseerimisliikumine arenes kindlamate sammudega. See võit kulakluse üle saavu- tati partei õige poliitika tagajärjel kehvikluse (kehvi- kute gruppide organiseerimine, nende majanduslik abistamine jne.) ja keskmiktalupoegade (maksukoor- mise kergendamine jne.) suhtes. Kehvikud ja kesk- miktalurahvas veendusid näitlikult, et kulak on nende õelaim vaenlane; see põhjustas tööliste ja talupoegade vahelise liidu edasise tugevnemise ning puhastas talu- rahvale tee kolhoosidesse astumiseks.

5. Täielik kollektiviseerimine ja sel alusel kulakluse kui klassi likvideerimine

Pärast XV parteikongressi hakkas kolhooside ülesehitus arenema kiirendatud tempos. 1928. a. 1. juuliks hõlmasid kolhoosid 1,7% talude üldarvust ja 2,3% üldisest külvipinnast. Kolhoosid andsid sel aastal juba üle 3,6 miljoni tsentneri kaubateravilja.

Aasta pärast, 1. juuliks 1929. a. hõlmasid kolhoosid juba 3,9% taludest ja 4,9% külvipinnast. Sel aastal andsid kolhoosid juba 12,7 milj. tsentnerit kaubateravilja.

Teravam murrang ilmnes 1929. a. teisel poolel. Kolhoosidesse koondunud talude arv tõusis 1. oktoobriks 7,6%-le. Kollektiviseerimisliikumise üldisel arengutaustal paistsid eriti silma lõuna- ja kagupoolsed teraviljajajoonid, kus võitlus kulaklusega oli eriti terav ja kuhu peamiselt juhiti meie masinate ja traktorite siis veel piiratud ressursid. Neis rajoonides otsustati teravilja probleem. Vastavad andmed selle kohta on järgmised:

Kollektiviseeritud talumajapidamised %/0/0

Aasta ja kuupäev	Kesk-Volga	Alam-Volga	Põhja-Kaukaasia	Ukraina
1. VI 1928. a. .	2,3	2,1	5,2	2,5
1. VI 1929. a. .	3,9	5,9	7,3	5,6
1. X 1929. a. .	8,5	18,3	19,0	10,4

Kolhoosidesse hakkasid astuma terved asulad ja isegi rajoonid; kollektiviseerimisliikumine hakkas arenema tervete rajoonide täieliseks kollektiviseerimiseks.

Seltsimees Stalin esines 7. novembril 1929. aastal partei keskhäälkandjas „Pravda“ ajaloolise artikliga „Suure murrangu aasta“. Selles artiklis ta näitas, milised suursündmused leiavad aset riigi majanduslik-poliitilises elus, ja avas nende tõelise tähtsuse.

Tööstuses tähistas 1929. aasta töövilkakuse tõsist kasvamist, sotsialistliku võistluse algust ja tööstuse kapitaalset ülesehitamiseks vajalike ainete vahendite kogumise probleemi põhilist lahendamist. Põllumajanduses see aasta tähistas täieliku kollektiviseerimise algust.

Seltsimees Stalin kirjutas, et parteil õnnestus terves reas rajoonides pöörata talurahva põhilised hulgad vanalt kapitalistlikult arengult uuele sotsialistlikule arenguteele — ühistegelise kollektiivse maaharimise avarale teele.

Selle murrangu tähtsus seisnes selles, kirjutas seltsimees Stalin, et see toimus talurahva enda sisemuses, hoolimata kõigi ja igasuguste vaenlike jõudude meeleheitlikust vastutegevusest.

Selle murrangu tähtsus seisnes selles, kirjutas ta edasi, et talupojad astusid kolhoosidesse tervete külade, valdade, rajoonide, isegi maakondade kaupa. See aga tähendab, et kolhoosidesse läks keskmiktalu-poeg.

Selle murrangu tähtsus seisnes selles, et ta suurima veenvusega demonstreeris partei poliitika õigsust talurahva suhtes; purunes pihuks trotskismi kontrrevolutsiooniline teooria tööliklassi mittesuutelisusest tõmata endaga kaasa talurahva põhilised hulgad sotsialistlikule ülesehitustööle.

Suure murrangu ajalooline tähtsus seisnes samuti ka selles, et ta purustas ülemaailmse kapitalismi viimse lootuse sotsialistliku revolutsiooni võitude likvideerimiseks. Seltsimees Stalin kirjutas:

„Variseb kokku ja muutub põrmuks kõigi maade kapitalistide viimne lootus, kes unistasid kapitalismi taasjaluleseadmisest NSV Liidus, variseb kokku „eraomanduse püha põhimõte“. Talupojad, kelles nad näevad materjali, mis väetab maad kapitalismile, hülgavad hulkadena „eraomanduse“ kiidetud lipu ja lähevad üle kollektivismi rööpmeile, sotsialismi rööpmeile“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 273).

See suur murrang oli ette valmistatud Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse kogu eelkainud tööga, sotsialistliku industrialiseerimise, kooperatiivse liikumise edusammudega, kulakluse vastupanu otsustava purustamisega, õige poliitikaga kehvikute ja keskmiktalurahva suhtes.

See ennenägematu edu oli ette valmistatud sellega, et partei teostas leninlik-stalinlikku talurahvamasside kasvatamise poliitikat, juhtides neid kolhooside juure kooperatiivse ühistegevuse juurutamise kaudu, ühtlasi aga ka sellega, et partei arvestas õigesti talurahva kasvavat vajadust uue tehnika järele ja organiseeris talle õigel ajal abi masinate üüripunktide, traktorite kolonide ja masina-traktorijaamade näol.

Talurahvahulkade pööret täielikule kollektiviseerimisele valmistati ette sellega, et partei pidas edukat võitlust nii nendega, kes püüdsid ette jõuda liikumisest ja diskrediteerida kolhooside arengut, kui ka nendega, kes püüdsid parteid tagasi tõmmata. Suurt abi

kolhooside organiseerimisel osutasid tööliste brigaadid, kes 1929. a. saadeti partei poolt sadade ja tuhandete kaupa maa põhimistesse rajoonidesse.

Eriti tähtsat osa talumajanduse sotsialistlikul ümberehitamisel etendas ÜK(b)P Keskkomitee 5. jaanuari 1930. a. ajalooline määrus „Kollektiviseerimise tempost ja riigi abimääradest kolhooslikule ülesehitamisele“, mis võeti vastu seltsimees Stalini algatusel. Selle määrusega määrati kindlaks täieliku kollektiviseerimise põhilise teostamise tähtajad (Põhja-Kaukaasias, Kesk- ja Alam-Volga mail — 1930. aasta sügis või 1931. a. kevad, teistes teraviljarajoonides — 1931. aasta sügis või 1932. a. kevad), otsustati kolhoosliku liikumise põhilise vormi — artelli küsimus ja anti juhtnöörid kulakluse kui klassi likvideerimiseks täieliku kollektiviseerimise alusel.

1. juulil 1930. aastal hõlmasid kolhoosid NSV Liidus keskmiselt 23,6% talumajapidamistest, 1. juulil 1931. a. — 52,7%, aga 1. juulil 1932. a. — 61,5%. Külvipindalast oli 1930. aastal kolhooside all 33,6%, 1931. a. — 67,8%, aga 1932. aastal — 77,7%.

1931. aasta suvel oli kollektiviseerimine põhiliselt juba lõpetatud Põhja-Kaukaasias, Alam-Volgamaal, Kesk-Volga vasakul kaldal, stepilises ja vasakkalda Ukrainas, Krimmis ja Uurali teravilja-rajoonides; seal oli kollektiviseeritud üle 75% kehvik- ja keskmiktalu-poegade majapidamistest ja üle 80% talude külvipinnast.

Kolhooslikul tootmisbaasil lahendati teraviljaprobleem olulises osas juba 1930. aastal.

Täieliku kollektiviseerimise läbiviimine asetas uuele

seisukohale kulaklusele suhtumise küsimuse. Senini teostati kulakluse kitsendamise ja väljatõrjumise poliitikat. Rida täiendavaid abinõusid, mis võeti tarvitusele pärast partei XV kongressi, pidurdas kulakluse kasvu ja tugevdas nende väljatõrjumist. Kuni polnud täielikku kollektiviseerimist, oli see poliitika ainuõigeks poliitikaks. Küsimus muutus aga tunduvalt seoses täieliku kollektiviseerimise arenemisega.

Täielik kollektiviseerimine ei toimunud talupoegade lihtsa ja rahuliku astumise korras kolhoosidesse, vaid talurahva põhihulkade terava klassivõitluse korras kulakluse vastu. Kulakud — need Lenini iseloomustuse järgi kõige elajalikumad, kõige metsikumad ekspluataatorid, kes teiste maade ajaloos mitte ainult üks kord on restaureerinud mõisnike ja kapitalistide võimu, avaldasid märatsevat vastupanu kolhooside ülesehitustööle, hirmutades kehvikuid ja keskmiktalupoegi, tagasi põrkamata isegi vihatuimate kollektiviseerimislükumise organiseerijate mõrvamise ees. Neis tingimustes osutus kulakluse piiramise ja väljatõrjumise poliitika ilmselt mitteküllaldaseks, ja seltsimees Stalin tõstis päevakorrale kulakluse kui klassi likvideerimise ülesande. Tuleb murda kulakluse vastupanu avalikus võitluses, kirjutas seltsimees Stalin, ja temalt ära võtta tema olemasoluks ja arenguks vajalised tootmisallikad (vaba maakasutamine, tootmisvahendid, rentimise ja tööjõupalkamise õigus jne.).

„See ongi pööre kulakluse kui klassi likvideerimisele“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 298).

Oma kõnes agraarlaste-marksistide konverentsil 1929. aasta detsembris seltsimees Stalin andis põhjali-

kult teoreetilise põhjenduse partei poliitika niisuguse pöörde seadusepärasusele kulakluse suhtes. Ta ütles, et varemalt niisugune rünnak kulaklusele oleks olnud avantürism ja ohtlikem mäng pealetungil, mille tagajärjel kulakluse positsioonid tõenäoliselt oleksid tugevnenud. Tollal polnud külas neid tugipunkte sovhooside ja kolhooside näol, milledele oleks võinud toetuda kulaklust rünnates. Siis me ei saanud asendada kulaklikku tootvust kolhooside ja sovhooside tootvusega. 1927. aastal kulakud tootsid 600 milj. puuda teravilja, selles hulgas 130 milj. puuda kaubavilja, kolhoosid ja sovhoosid aga ainult umbes 80 milj. puuda, selle hulgas umbes 35 milj. puuda kaubavilja.

Üleminekuga täielikule kollektiviseerimisele on seisukord muutunud teissuguseks. Meil oli juba, ütles seltsimees Stalin, küllaldane materiaalne baas selleks, et „... läbi viia otsustav rünnak kulaklusele, murda tema vastupanu, likvideerida ta kui klass ja asendada tema tootvus kolhooside ja sovhooside tootvusega“. („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 293.) 1929. aastal kolhoosid tootsid juba mitte vähem kui 400 milj. puuda teravilja, selle hulgas üle 130 milj. puuda kaubavilja (rohkem kui kulakud 1927. aastal). 1930. aasta pidi kaasa tooma sovhoosliku ja kolhoosliku tootvuse edasise suurenemise.

Lenin-Stalini partei juhtimisel kolhoosidesse ühinenud kehvik- ja keskmiktalupoegade hulgad teostasid kulakluse kui klassi likvideerimise.

Üleliidulise Kommunistliku (bolševikkude) Partei ajaloo lühikursuses, mis ilmus ÜK(b)P Keskkomitee komisjoni toimetusel 1938. aastal, on täieliku kollek-

tiviseerimise ja kulakluse kui klassi likvideerimise läbi-
viimine saanud järgmise hinnangu:

„See oli sügavaim revolutsiooniline pööre, hüpe ühis-
konna vanast kvalitatiivsest seisundist uude kvalita-
tiivsesse seisundisse, mis oma tagajärgedelt on võrdne
revolutsioonilise pöördega 1917. aasta oktoobris.

Selle revolutsiooni omapärasus seisis selles, et ta
viidi läbi ülalt, riigivõimu algatusel, kuna alt teda otse-
selt toetasid talupoegade miljonilised hulgad, kes võit-
lesid kulakluse orjaikke vastu ja vaba kolhoosielu eest.

See revolutsioon lahendas ühel hoobil kolm sotsia-
listliku ülesehitustöö põhiküsimust:

a) Ta likvideeris meie maa kõige arvukama eks-
pluateerijate klassi, kulakute klassi, kapitalismi restau-
reerimise kantsi.

b) Ta viis meie maa kõige arvukama töörahva
klassi, talupoegade klassi, kapitalismi tekitava üksik-
majapidamise teelt ühiskondliku, kolhoosliku, sotsia-
listliku majapidamise teele.

c) Ta andis Nõukogude võimule sotsialistliku baasi
rahvamajanduse kõige laialisemal ja elulisemalt tarvi-
likumal, kuid ühtlasi ka kõige mahajäänumal alal —
põllumajanduses (lk. 291—292).

Töölisklassi ja talurahva liidu tugevdamise leninlik-
stalinlik poliitika, töölisklassi juhtiva osa säilitamisel
selles liidus, muutis põhjalikult kolhoosidesse astunud
talupoegade seisundit. Kolhooside talurahvast sai Nõu-
kogude võimu kindel tugi külas.

Koos kollektiviseerimise tohutute edusammudega
hakkasid varsti ilmema partei liini jämedaimad moo-

nutamised selles küsimuses. Hoolimata ÜK(b)P Keskkomitee hoiatustest hakkasid paljud tegelased kohtadel kolhooside loomise tempot kunstlikult kiirendama, arvestamata koha ja aja tingimusi ning asjaolu, kui võrd talupojad olid ette valmistatud kolhoosidesse astumiseks.

Paljud partei ja nõukogude tegelased kohtadel rikkusid vabatahtlikku kolhoosidesse astumise leninlikku põhimõtet ja hakkasid kõrge kollektiviseerimise protsendi tagaajamisel mitmel pool kolhoose asutama sundkorras. Säärase teguviisi eitavad tulemused ei lasknud end kaua oodata. Peale selle rikuti leninlikku põhimõtet NSV Liidu eri rajoonide tingimuste mitmekesisuse arvestamise kohta. Siin-seal hakati looma kolhoose-hiiglasi, mis hõlmasid terveid külasid, sageli isegi terveid rajooni.

Kulakud ja nende kannupoisid, kasutades neid liialdusi provokatsioonilistel eesmärkidel, esinesid ettepanekutega organiseerida kommuunid ja jalamaid ühiskondlustada eluhood, väikeloomad ja kodulinud. Samal ajal nad tegid kihutustööd kariloomade tapmiseks enne kolhoosidesse astumist. Klassivaenlane arvestas seda, et kohtadel tehtud liialdused ja vead kollektiviseerimisel ajavad talupojad vihale ja kutsuvad välja rahulolematuse Nõukogude võimu vastu.

Paljud parteitegelased kohtadel läksid klassivaenlase õnge, asusid kommuunide loomisele, hoolimata ÜK(b)P Keskkomitee otsesest juhise selle kohta, et kollektiviseerimisliikumise põhimõtteks vormiks on artell, rikkudes seega leninlikku põhimõtet, mis ei luba üle hüpata lõpuleviimata liikumisvormist, rakendatuna

ka kolhooslikus ülesehitustöös. Rikuti leninlikku põhimõtet — mitte ette jõuda masside arengust, mitte diskrediteerida masside liikumist, mitte eralduda massidest, vaid liikuda koos massidega ja viia nad edasi, juhtides neid meie loosungite juure ja kergendades neil isiklikel kogemustel veendumusele jõudmist meie loosungite õigsuses“. (Stalin, „Leninismi küsimused“, 11 tr., lk. 309—310.)

Saades kohtadelt hulga ärevaid signaale partei joone moonutamisest kollektiviseerimisel, hakkas ÜK(b)P Keskkomitee viibimata seisukorda parandama, juhtides partei kaadreid tehtud vigade parandamisele. Eriti tähtsat osa etendasid seltsimees Stalini artiklid „Peapööritus edusammudest“ (2. märtsil 1930. a.) ja „Vastus seltsimeestele kolhoosnikutele“ (3. aprillil 1930. a.).

Seltsimees Stalini artiklil „Peapööritus edusammudest“ oli ülisuur poliitiline tähtsus. „See artikkel aitas parteiorganisatsioonidel parandada oma vigu ja andis tugevaima hoobi Nõukogude võimu vaenlastele, kes lootsid, et neil õnnestub liialduste pinnal talurahvast ässitada Nõukogude võimu vastu. Talurahva laialdased hulgad veendusid, et bolševistliku partei joonel pole midagi ühist kohtadel toimunud tõlplaslike pahempoolsete liialdustega. Artikkel rahustas talurahvahulki“ (ÜK(b)P ajaloo lühikursus, vene keeles, lk. 295).

Artiklis „Vastus seltsimeestele kolhoosnikutele“ avati kollektiviseerimisliikumise vigade juur. See seisnes ebaõiges suhtumises keskmiktalupojasse. Selles artiklis seltsimees Stalin näitab uuesti liialduste ja moonutuste poliitilist kahjulikkust kolhooslikus ülesehitus-

töös ja märgib ära järjekordsed ülesanded kolhooside ülesehitamise alal.

Kõigi nende abinõude tagajärjel partei seltsimees Stalini juhtimisel saavutas ülalmärgitud liialduste likvideerimise. ÜK(b)P Keskkomitee, eesotsas seltsimees Staliniga, ilmutas selle juures suurimat kindlust ja oskust minna vastuvoolu ning õigel ajal pöörata ümber suurt osa partei kaadrest, kes olid sattunud ebaõigele teele.

Kolmas peatükk

Põllumajanduslik artell kui kollektiviseerimisliikumise põhivorm praegusel arenemisetapil

Üks meie partei poliitilise strateegia suurimaid saavutusi seisneb selles, et ta oskab igal antud momendil välja valida liikumise olulise lüli, mille külge klammerdudes ta pärast tõmbab kogu aheliku ühele ühisele sihile, et saavutada ülesseatud ülesande lahendamist. Niisuguseks lüliks kollektiviseerimisliikumises on põllumajanduslik artell.

1. Toz (Ühise maaharimise ühing) artell, kommuun

On olemas kolm kolhoosi-vormi: ühise maaharimise ühing, põllumajanduslik artell ja põllumajanduslik kommuun. Sõjakommunismi aastatel olid eriti rohkesti levinud põllumajanduslikud kommuunid, mis olid organiseeritud peamiselt kehvikutest endistes mõisades; täieliku kollektiviseerimise eelaastatel olid ülekaalus ühise maaharimise ühinged. Artelli kui kollektiviseerimise liikumise praeguse etapi peamise vormi avastamine on tähtsaimad lülisid seltsimees Stalini õpetuses põllumajanduse kollektiviseerimisest.

Ühise maaharimise ühingu kohta ütles seltsimees Stalin juba 1930. aasta alul, et see on juba läbikäidud etapp. Ja pole raske aru saada, miks sotsialistliku ühiskonna aluseks on ühiskondlik, sotsialistlik omand tööriistadele ja tootmisvahenditele. Ühise maaharimise ühingutes ühiskondlustatakse aga ainult töö, kuna tootmisvahendid jäävad TOZ liikmete eraomandiks. Järelikult osutus vajalikuks niisugune kollektiviseerimisvorm, mis lähtuks põhiliste tootmisvahendite ühiskondlustamisest ja annaks seejuures võimaluse täielikult ära kasutada nende ühiskondliku organisatsiooni paremusi.

TOZ'id — ühise maaharimise ühingud — olid ühiskondliku majapidamise esialgseks kooliks. Nad olid elulised ainult siis, kui kollektiviseerimisliikumine alles arenes. Kui aga kollektiviseerimisliikumine muutus massiliseks, kaotasid TOZ'id oma tähtsuse.

Kui ühise maaharimise ühingud on kollektiviseerimisliikumise läbikäidud etapiks, siis pole tingimused veel küpsed põllumajanduslikeks kommuunideks, kus ühiskondlustatakse kõik tootmisvahendid ja kogu elu rajaneb ühiskondlikule organisatsioonile. Põllumajandusliku kommuuni liikmetel pole isiklikuks kasutamiseks ei kodulinde ega ka väikeloomi, ei lehma ega aiamaad.

Üleliidulise Kommunistliku (bolševikkude) Partei XVII kongressil ütles seltsimees Stalin, et põllumajanduslike kommuunide nõrgimaks küljeks on see, et nad mitte niivõrd ei kooskõlasta kolhoosiliikmete isiklikke, igapäevaseid huve kolhoosi ühiskondlike huvidega, kui võrd lämmatavad neid väikekodanliku võrdsusta-

mise eesmärgil. Põllumajanduslik kommuun on kollektiviseerimisliikumise kõrgeimaks vormiks, kuid ta saab laialdaselt levida ainult arenenud tehnika ja produktide ülikülluse baasil. Seltsimees Stalin ütles ÜK(b)P XVII kongressil: „Tulevane kommuun kasvab väljaarenenud ja jõukast artellist. Tulevane põllumajanduslik kommuun tekib siis, kui artelli põldudel ja farmides on vilja, karja, kodulindude, aedvilja ja kõigi teiste produktide üliküllus, kui artellide juures on sisse seatud mehhaniseeritud pesumajad, ajakohased köögid, söögisaalid, leivatööstused jne. Kui kolhoosnik näeb, et tal on tulusam hankida liha ja piima farmist kui pidada ise lehma ja väikeloomi, kui naiskolhoosnik näeb, et tal on tulusam lõunatada söögisaalis, leiba võtta leivatööstusest ja puhast pesu saada ühiskondlikust pesumajast kui ise tegelda nende asjadega. Tulevane kommuun tekib rohkem arenenud tehnika ja rohkem arenenud artelli baasil, produktide ülikülluse baasil. Millal see saabub? Muidugi, mitte nii pea. Kuid see saabub“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 469).

Masside kogemused pole neid veel viinud põllumajandusliku kommuunini ja pole veel tingimusi selleks, et põllumajanduslikud kommuunid oleksid muutunud eluliselt vajalisteks; nende kunstlik ellukutsumine aga oleks kasuks ainult kollektiviseerimisliikumise vaenlastele. Seltsimees Stalin õpetab, et artelli kasvamine tulevaseks kommuuniks peab toimuma järk-järgult, sel määral, kuidas kõik kolhoošnikud veenduvad selle tarvilikkuses ja kui luuakse materiaalne baas selliseks ümberkasvamiseks.

2. Põllumajandusliku artelli paremused

„Kollektiviseerimisliikumise põhimiseks lüliks,“ ütleb seltsimees Stalin, „tema domineerivaks vormiks käesoleval momendil, millest on tarvis nüüd kinni haarata — on põllumajanduslik artell“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 302).

ÜK(b)P Keskkomitee oma 5. jaanuari 1930. aasta määruses „Kollektiviseerimise tempost ja riigi abimääradest kollektiviseerimisliikumisele“ näitas otseselt, et täieliku kollektiviseerimise kogemus kolhooside praegusel arengustaadiumil edutab põhimise vormina põllumajanduslikku artelli. See juhtlause kinnitati hiljem partei XVI kongressi otsustes ja reas teistes partei ning Nõukogude valitsuse otsustes.

Seltsimees Stalin näitas oma töödes, et põllumajanduslik artell on praegusel etapil kolhoosliku ülesehitustöö oluliseks ja parimaks vormiks kahel põhjusel: a) artell ühendab õigesti kolhoosnikute isiklikud eluolulised huvid nende ühiskondlike huvidega; b) artell kohaldab edukalt isiklikud elu-olulised huvid ühiskondlike huvidega, kergendades sellega eilsete üksiktalunike kasvatamist kollektivismi vaimus.

Põllumajandusliku artelli musterpõhikiri, mis võeti vastu kolhoosnikute-lööklaste II üleliidulise kongressi poolt ja kinnitati ÜK(b)P Keskkomitee ning NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt, lähtub just neist seisukohtadest. Selles on tema elulisus ja jõud. Põllumajandusliku artelli põhikirja järgi ühiskondlustatakse: tööloomad, põllumajanduslik inventar, külviseeme, sööda tagavarad selles ulatuses, mis on vajalised ühiskondlustatud loomakasvatuseks, artelli ühismajapida-

misele vajalised põllumajanduslikud ehitused ja kõik põllumajandussaaduste ümbertöötamise ettevõtted. Riigi poolt artellile igaveseks ja tasuta kasutamiseks antud maa moodustab ühiskondliku majapidamise aluse, koondatakse ühte massiivi ja kasutatakse ära ühiskondlikus majapidamises. Sissetulekud jaotatakse artelliliikmete vahel tööhulga ja kvaliteedi järele, mis on kulutatud iga üksiku poolt. Siin valitseb sotsialismi põhimõte: „Igäühelt tema võimete järgi, igäühele tema töö järgi“.

Põllumajanduslikus artellis jäävad liikmete isiklikuks omanduseks: eluhooned, isiklik kari põhikirjas kindlaksmääratud piirides, kodulinnud, kolhoosniku isiklikuks karjapidamiseks vajalised majapidamishooned, põllumajanduslik väikeinventar, mis on vajaline koduligidaste isiklike maatükkide harimiseks. Isiklikuks kasutamiseks on kolhoosnikutel koduligidased maatükid, mille normid on ette nähtud artelli põhikirjas.

Seltsimees Stalin ütles kolhoosnikute-lööklaste II üleliidulisel kongressil komisjoni istungil:

„Kui te tahate kindlustada artelli, kui te tahate evida massilist kollektiviseerimisliikumist, mis peab hõlmama miljoneid talusid, mitte aga üksikuid ja sadasid, kui te tahate seda saavutada, siis peate praeguste olude juures tingimata arvestama peale kolhoosnikute ühiskondlike huvide nende isiklike huve“.

Kolhoosid ei saa praegusel arengu etapil võtta enda peale hoolt oma liikmete kõigi vajaduste rahuldamises põllumajandusliku tootmise produktidega ja nende

argielu nõuete teenimises. Nad ei evi veel selleks vajalisi materiaalseid tingimusi. Sellest tuleneb kolhoosnikutele väikese isikliku abimajapidamise lubamine, mille ulatus määritletakse täpselt Põllumajandusliku artelli musterpõhikirjas.

Ainult põllumajanduslikus artellis saab olla kindlustatud eilsete üksiktalunike ümberkasvatamine sotsialistliku ühiskonna töötajateks. Kolhoosis peab talupoeg lõplikult vabanema oma väike-eraomaniku psühholoogiast, mis on pärandatud väike-eraomanike generatsioonidelt. See aga ei toimu järsku.

Seltsimees Stalin ütles alles 1929. a. detsembris agraarlaste-marksistide konverentsil, et oleks ekslik mõelda, et kui on juba olemas kolhoosid, siis on olemas kõik vajaline sotsialismi ülesehitamiseks; seda ekslikum oleks mõelda, et kolhoosiliikmed on muutunud sotsialistlikeks. Seltsimees Stalin ütles, et tuleb veel palju töötada selle kallal, et ümber kasvatada talupoega-kolhoosnikut, välja juurida tema individuaalset psühholoogia ja teha temast sotsialistliku ühiskonna tõeline töötaja. See ümberkasvatamine peab kulgema järjekindlalt läbiviidud abinõude vormis (kolhoosnikute ühismajapidamiste tugevdamine ja kolhoosnikute isikliku majapidamise üha suurenev väljatõrjumine, töödistsipliini kõvendamine, sotsialistlike töövormide arendamine jne.).

Kollektiviseerimisliikumise õige põhivormi määritlemine kergendas talumajapidamiste üleviimist kolhoosidesse ja evis suure tähtsuse talupoegade edukas ühendamises sotsialistliku ülesehitustööga, nende kujundamises sotsialistliku ühiskonna töötajateks.

Põllumajanduslik artell on talupoegade majandusliku ühendamise sotsialistlik vorm, milles ühiskondlustatakse kõik olulisemad tootmisvahendid ja organiseeritakse ühiskondlik, sotsialistlik majapidamine kõigis majapidamise põhiharudes. Artellis peituvad tohutud võimalused tootmisjõudude arendamiseks.

Põllumajandusliku artelli musterpõhikiri, mis võeti vastu kolhoosnikute-lööklaste II kongressil (1935. a.), kindlustab artelli kui käesoleva aja kollektiviseerimisliikumise põhivormi õige arengu. Põhikiri üldistas eesrindlike kolhooside kogemused. Need kogemused on pandud aluseks kõigi kolhooside tööle.

3. Võitlus põllumajandusliku artelli põhikirja moonutamistega

Põllumajandusliku artelli areng kulgeb ühiskondliku majapidamise ja ühiskondliku omandi üha suurema kasvu ja tugevnemise joonel. Artelli tugevnemisega peab kolhoosnikute isiklikele abimajapidamistele, mis on lubatud musterpõhikirjaga, jääma üha vähem ruumi kolhoosnikute isiklike tarvete rahuldamises. Kolhoosnikute ainelise heaolu põhimiseks allikaks on kolhoosi ühismajapidamine.

Kuid mitmel pool kolhooside, partei ja nõukogude organite juhtivad tegelased on sallinud artelli põhikirja moonutamisi.

Paljude kolhooside talupoegadel oli koduligidast maad rohkem kui seda näeb ette põllumajandusliku artelli põhikiri; sama nähtus ilmnes ka toodangukarja

juures, mis oli isiklikul kasutamisel. Teatav osa kolhoosnikutest on hakanud vastu seadma oma isikliku majapidamise huvisid ühismajapidamise huvidele. Isiklik majapidamine on mitmel pool muutunud kolhoosniku peamiseks tuluallikaks.

Artelli põhikirja sellised moonutamised said võimalikuks selle tõttu, et paljud partei ja nõukogude organite juhtivad tegelased kohtadel unustasid seltsimees Stalini näpunäite selle kohta, et inimeste teadvus jääb sageli maha nende tegelikust seisundist, et kaugeltki mitte kõik kolhoosnikud pole vabanenud oma eromanduslikest huvidest.

Mõned partei ja nõukogude organite juhtivad tegelased kohtadel, lähtudes sellest, et kolhoos on sotsialistlik majapidamisevorm, jäid lootma isevoolule, eeldades, et ühismajapidamine tugevneb ja areneb isenesest, eramajapidamine aga taganeb. Ometi on seltsimees Stalin korduvalt hoiatanud, et kolhoosid vajavad alatist juhtimist, et ainult aktiivne abi kolhoosnikutele tootmise organiseerimisel kindlustab kolhooside arenemise õiget teed mööda.

Põllumajandusliku artelli põhikirja moonutamiste parandamiseks Partei Keskkomitee ja NSVL Rahvakomissaride Nõukogu võtsid vastu seltsimees Stalini algatusel ja juhtimisel erimääruse „Kolhooside ühiskondlike maade kaitseabinõudest raiskamise vastu“ (27. mail 1939. a.) ja määruse „Ühiskondliku loomakasvatuse arendamise abinõudest kolhoosides“ (8. juulil 1939. a.). Need määrused asetasid kolhooside talurahvale kogu suuruses ülesande — tugevdada igati

ühiskondlikku majapidamist ja võidelda kindla sotsialistliku distsipliini eest. Need otsused on kõigile ausatele töötajatele kolhoosipõldudel veelkordseks tõendiks Lenin-Stalini partei ja Nõukogude valitsuse väsimatust hoolitsusest kolhooside õitsengu eest, kolhoosnike õnneliku ja jõuka elu eest.

Neljas peatükk

Kolhooside poliitiline ja organisatsioonilis-majanduslik tugevdamine

Seltsimees Stalin püstitas kolhooside tugevdamise küsimuse juba täieliku kollektiviseerimise esimesel aastal. Ta kirjutas aprillis 1930 artiklis „Vastus seltsimeestele kolhoosnikutele“, et on tarvis juhtida kolhoosi töötajate tähelepanu kolhoosliku ülesehitustöö majanduslikele küsimustele, kolhooside sisemise ülesehitustöö küsimustele. Ta kirjutas, et „nüüd peab töötajate tähelepanu koonduma kolhooside *tugevdamisele*, kolhooside organisatsioonilisele *kujundamisele*, asjaliku töö *organiseerimisele* kolhoosides“ (Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 320).

1. Puudusi kolhooside töös ja kulakluse õõnestustöö

Partei on ära teinud tohutu töö kolhooside poliitilise ja organisatsioonilis-majandusliku kindlustamise alal. Kolhoosliku ülesehitustöö esimestel aastatel oli kolhoosides palju puudusi. Paljudes kohtades jaotati tulusid mitte tööpäevade, vaid sööjate järgi; sageli juhtus nii, et logard sai rohkem vilja kui hoolas, aus kolhoosnik. Isikuvastutuse puudumine masinate ja

hobuste suhtes ja isikliku vastutuse puudumine tööst takistasid kolhoosliku tootmise tugevnemist. Agrotehnika ja viljasaagid olid madalad, masinaid kasutati halvasti, arvepidamine ja rahanduslik külg olid korrastamata ja kogu majapidamine oli süsteemitu, organiseerimatu.

Kolhooside töös esinevate niisuguste suurte puuduste põhjuseks olid järgmised asjaolud:

Kolhooslik ülesehitamine arenes esimestel aastatel peamiselt laiuse, mitte sügavuse suunas. Võitlus töö kvaliteedi eest ei seisnud veel kolhoosnike tähelepanu keskpunktis. Kolhoosliku aktiivi ja kolhooslike kaadrite kasv ei pidanud sammu kolhooside arvulise kasvuga. Kolhoosides ei jatkunud haritud inimesi kolhoosliku majapidamise juhtimiseks ja puudusid ka vajalikud kogemused selleks. Läks vaja aega nende kogemuste omandamiseks.

Paljudes kohtades ei saanud juhtivad töötajad aru neist suurtest muutustest, mis toimusid külas seoses üleminekuga kolhoosidele. Nad ei taibanud, et kolhoosid ei vähenda, vaid suurendavad partei hoolt, ei vähenda, vaid suurendavad tema vastutust põllumajanduse arengu eest. Ja mitte taibates seda, aitasid nad nõrgalt kolhoose nende töö tõhustamisel.

Seltsimees Stalin juhtis kogu partei tähelepanu sellise olukorra lubamatusele. „Isevool on nüüd rohkem kui kunagi varem ohtlik põllumajanduse arengule, — ütles seltsimees Stalin. — Isevool võib nüüd ära rikkuda kogu asja“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 402).

Seni kui külas oli ülekaalus üksiktalupoeg, partei võis oma vahelesegamist põllumajanduse arendamise tööle piirata üksikute abistamise, nõuandmise või hoiatamise toimingutega. Siis pidi üksiktalupoeg ise hoolitsema oma majapidamise eest.

Kolhoosidele üleminekul muutus asi oluliselt. Nüüd on vastutuse raskuspunkt majapidamise juhtimises, ütles seltsimees Stalin, kandunud üksiktalupoegadelt kolhoosi juhatusele. „Nüüd nõuavad talupojad hoolitsemist majapidamise eest ja asja arukat juhtimist mitte endilt, vaid kolhoosi juhatusele või õigemini — mitte niivõrd endilt kui kolhoosi juhatusele. Aga mis see tähendab? See tähendab, et partei ei saa nüüd enam piirduda üksikute vahelesegamise toimingutega põllumajanduse arenguprotsessi. Ta peab nüüd võtma oma kätte kolhooside juhtimise, võtma endale vastutuse töö eest ja aitama kolhoosnikutel viia oma majapidamist edasi teaduse ja tehnika andmete baasil“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 402—403).

Jätta neis tingimustes kolhoosid organisatsiooniliselt ja majanduslikult nõrkadeks, see oleks tähendanud asetada tõsise löögi alla kogu kolhooslik ülesehitustöö.

Eriti halb oli lugu kolhoosliku tootvuse kindlustamisega neis rajoonides, kus endistel kulakutel ja nende sabarakkudel õnnestus pügeda laohoidjate, majapidamisjuhtide, arvepidajate, sekretäride, tallipoiste jne. kohtadele. Kasutades ära kolhooside tööpuudusi ja nende organisatsioonilist nõrkust, nad arendasid kahjurlikku tegevust, mis oli suunatud kolhooside laostamisele. Nad varastasid ja rikkusid

ühiskondlikku varandust, mürgitasid karja, rikkusid põllumajanduslikke masinaid, süütasid ladusid jne.

Klassivaenlane taipas, et sotsialistliku korra aluseks on ühiskondlik, sotsialistlik omand, ja ta juhtis oma vaenliku löögi selles suunas. Vaenlane taipas samuti, et kolhooside edu pant peitub kolhoosnike üksmeeles ja distsipliinis, organisatsioonis ja kõrges tööviljakuses. Kasutades ühe osa kolhoosnike mahaäävust kõigutasid kolhoosidesse pugunud kulakud töödistsipliini, õhutasid lohakust, ajasid selle eesmärgiga sassi tööarvestuse, tõukasid kolhoose ühtlasele tuludejaotamisele ja organiseerisid sabotaaži. Kulakud oma agentuuridega kiskusid maha kolhooside kohustetäitmise riigi ees.

Seltsimees Stalin paljastas vaenlase konksud. Ta ütles, et kulakud ei ütle kunagi „maha teravilja kokkuostud“. Nad on teravilja kokkuostude „poolt“. Nad „ainult“ laskuvad demagoogiasse ja nõuavad, et kolhoos moodustaks kolm korda suurema loomakasvatusefondi kui see on vajaline, et kolhoos moodustaks kindlustusfondi, mis on kolm korda suurem vajalisest, et kolhoos annaks välja ühiskondlikuks toitlustamiseks 6–10 naela leiba päevas iga töötaja kohta jne. „On arusaadav, — näitas seltsimees Stalin, — et pärast niisuguseid „fonde“ ja kulutusi ühiskondlikuks toitlustamiseks, pärast sellist petise demagoogiat kolhoosi majanduslik võimsus peab olema õõnestatud ja teravilja kokkuostudeks ei jää enam ruumi“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 407).

Paljudel juhtudel kulakud ei tõmbunud tagasi isegi kolhooside aktivistide tapmisest.

Seltsimees Stalini suurimaks teeneks on see, et ta õigeaegselt avas partei ja maa ees klassivaenlase õõnestustöö ja tema poolt tarvitavad meetodid.

Oma kõnes „Tööst külas“, mille seltsimees Stalin pidas 1933. aastal ÜK(b)P Keskkomitee ja Kesk-kontrollkomisjoni ühendatud jaanuari pleenumil, näitas ta, milles seisnevad kohapealsete parteiorganisatsioonide vead, kes tähele panemata jätavad külas esinevad uued klassivõitluse vormid, ja esitas parteile kolhooside poliitilise kindlustamise ülesande. Ta ütles, et „vaenlane on taibanud muutunud olukorda, on taibanud uue korra jõudu ja võimsust külas ja taibates seda on ümber korraldanud, on muutnud oma taktikat — on läinud otseselt rünnakult üle salajasele, kolhoosivastasele tegevusele“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 406).

Seltsimees Stalin ütles:

„Klassivaenlast otsitakse väljaspool kolhoose, teda otsitakse inimese kujul, kellel elajalik nägu, päratu-suured hambad, jäme kael, püss käes. Otsitakse kulakut, nagu me teda tunneme plakatite järgi. Kuid selliseid kulakuid ei ole juba ammu enam pealispinnal. Praegused kulakud ja nende sabarakud, praegused nõukogudevastased ollused külas — need on enamasti „vaiksed“, „magusad“, peagu „pühad“ inimesed. Neid ei tule otsida kaugel kolhoosist, nad istuvad kolhoosis endas ja evivad laohoidjate, valitsejate, arvepidajate, sekretäride jne. kohti. Nad ei ütle kunagi — „maha kolhoosid“. Nad on kolhooside „poolt“. Kuid nad arendavad kolhoosides sellist sabotaažlikku ja kahjurlikku tegevust, et kolhoosid seda

veel kaua tunnevad“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 406—407).

Seltsimees Stalin viitas paljude partei ja nõukogude juhtivate tegelaste veale, mis seisneb selles, et nad hindasid üle kolhooside jõudu ja võimalusi.

Need hädavaresed-juhid ei saanud sellest aru, et kolhoos iseendast, — vaatamata sellele, et ta on sotsialistlik majapidamisvorm, — ei ole kaugeltki kindlustatud mitmesuguste hädaohtude vastu ja iga seltsi kontrrevolutsiooniliste olluste tungimise vastu kolhoosi juhatusse, pole kindlustatud selle vastu, et teatavais tingimustes kolhoose võivad ära kasutada nõukogudevastased ollused oma eesmärkideks.

Kolhoosid sotsialistliku majapidamisvormina võivad näidata imesid majanduslikus kasvus, kui nende eesotsas seisavad tõelised revolutsioonäärid, bolševikud, ja vastupidi — nad võivad teatavaks ajajärguks muutuda mitmesuguse kontrrevolutsioonilise tegevuse varjupaigaks, kui kolhoosides valitsevad kulakud ja valgekaartlased.

Sellised olid tingimused ja olukord 1933. aasta algul, kui kolhooside poliitiline ja majanduslik organisatsiooniline kindlustamise küsimus omandas erilise tähtsuse.

2. Teha kolhoosid bolševistlikuks, kolhoosnikud aga jõukaks

Seltsimees Stalin uuris hoolega kolhooside elu, eesrindlikemate kolhooside kogemusi. Tema juhatusel on läbi töötatud kõik põhiküsimused kolhooside or-

ganisatsioonilis-majandusliku tugevdamise alal. Tema aetas selle ülesande kogu suuruses partei ette ja näitas konkreetse tee selle ülesande lahendamiseks.

Stalinliku Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse juhtimisel võitsid kolhoosid edukalt kõik raskused ja puudused oma töös. Seati korda õige töö organisatsioon. Selle aluseks olid alalised kolhoosi brigaadid nende nimele kinnistatud tootmisvahenditega ja maa-jaoskondadega külvikorra kestusajaks. Säärane tööorganisatsioon likvideeris isikuvastutuse puudumise tootmisvahendite ja maa suhtes ning suurendas kolhoosiliikmete isiklikku vastutust tehtava töö eest.

Teostati üleminek tükitööle. Kõik põhimised tootmistööd viiakse läbi tükitöö alusel, kusjuures tööd arvestatakse tehtud tööhulga ja kvaliteedi järgi tööpäevade alusel.

Edasi otsustati õigesti kolhoosi sissetulekute jaotamise küsimus. Kolhoosidel muutus auasjaks esmajoones riiklike kohustuste täitmine, siis — oma ühiskondlike fondide loomine ja sissetulekute jaotamine ainult tööpäevade järgi, ainult tööhulga ja kvaliteedi järgi.

Märgiti ära kohustuslikud abinõud viljasaakide tõstmiseks, maaharimise parandamiseks ja külvikordade sisseseadmiseks. Määrati abinõud ühiskondliku loomakasvatuse arendamiseks kolhoosides, kolhooside kaubanduslike loomakasvatusefarmide loomiseks, arendamiseks ja kindlustamiseks.

Kõik see võeti Põllumajandusliku artelli musterpõhikirja ja moodustab käesoleval ajal kolhoosliku tootmisorganisatsiooni aluse.

1932. aasta augustis anti välja eriseadus ühiskond-

liku omandi hoiu kohta. Selle seadusega ühiskondlik omand nii riiklik kui kolhooslik-kooperatiivne on kuulutatud Nõukogude korra aluseks, pühaks ja puutumatuks, inimesed aga, kes kipuvad ühiskondliku vara kallale — rahvavaenlasteks. Selle seaduse alusel peeti ja peetakse otsustavat võitlust ühiskondliku varanduse varastajate vastu.

Seltsimees Stalin ütles 1932. aasta algul: „Nüüd seisab ülesanne selles, et kindlustada kolhoose *organisatsiooniliselt*, lüüa sealt välja kahjurlikud ollused, kogu kolhoosidele tõelised läbiproovitud bolševistlikud kaadrid ja teha kolhoosid tõeliselt bolševistlikuks“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 384—385).

Sellel teravaimal momendil kolhooside elus, kui nad organisatsiooniliselt olid veel nõrgad ja ei evinud ettevalmistatud juhtivaid kaadreid, kui paljudes kohtades kolhoosidesse olid osanud pugeada kulakud ja teised nõukogudevastased ollused õõnestamistöö teostamiseks, loodi seltsimees Stalini algatusel masinatraktorijaamade juure poliitilised osakonnad. See oli 1933.—1934. aastatel. Nende töölerakendamiseks partei saatis kohtadele umbes 16 tuh. parteitöölist. Poliit-osakondade ülesandeks oli puhastada kolhoosid kahjurlikest ollustest, seada korda parteitöö külas, kasvatada uued kaadrid, aidata kolhoosidel organiseerida oma tööd. Poliitosakonnad täitsid auga neile pandud ülesanded: nad kindlustasid kolhoosid organisatsiooniliselt ja majanduslikult, aitasid üles kasvatada uusi kolhooslikke kaadreid, korrastasid kolhooside majandusliku juhtimise ja tõstsid kolhooslike masside poliitilist taset.

Parteitöö külas korraldati ümber, loodi parteiorganisatsioonid tootmise põhimõtte järgi, kaasa arvatud ka kolhoosides. Sellel alusel muutus parteitöö külas tunduvalt paremaks.

NSVL Kesktäitevkomitee jaanuari (1933. a.) istungjärgu otsuse järgi puhastati kolhooside arvepidajate, laohoidjate ja valitsejate koosseis neile kohtadele pugenud kulaklikest, kahjurlikest ollustest ja sulidest.

Koos kolhooside poliitilise kindlustamise ülesandega seltsimees Stalin tõstis esile ka teise ülesande. Ta ütles: „Oleme saavutanud selle, et aitasime miljonilistele kehvikute hulkadele astuda kolhoosidesse. Oleme saavutanud selle, et astudes kolhoosidesse ja kasutades seal paremat maad ning paremaid tootmisvahendeid, miljonilised kehvikute hulgad on tõusnud keskmiktalu poegade tasemele. Oleme saavutanud selle, et miljonilised kehvikute hulgad, kes varemalt elasid poolnäljas, on muutunud kolhoosides keskmiktalu poegadeks, muutusid kindlustatud inimesteks. Oleme saavutanud selle, et kaotasime talupoegade kihistumise kehvikuteks ja kulakuteks, purustasime kulakud ja aitasime kehvikuil muutuda oma töö peremeesteks kolhoosides, muutuda keskmiktalu poegadeks“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 416).

Kuid see oli alles esimene samm kolhoositalurahva heaolu tõstmiseks. Seltsimees Stalin tõstab päevakorrale ülesande: teha kõik kolhoosnikud jõukaks.

Kolhoosidel, märgib seltsimees Stalin, on olemas kõik vajaline selleks, et lahendada see ülesanne. Neil on head maad, nad on varustatud põllumajan-

duslike masinatega ja traktõritega ning evivad valit-
suse, kes hoolitseb kolhooside eest, aitab neid, kaitseb
neid iga liiki vaenlike olluste vastu. Nende tingimuste
juures nõutakse kolhoosnikutelt ainult üht: töötada
kolhoosis ausalt, kasutada õigesti traktoreid ja masi-
naid, kasutada õigesti tööloomi, harida õigesti maad,
hoida kolhoosi omandit, jagada sissetulekud töö järgi,
täita töölis-talupoegade riigi ülesanded, tugevdada kol-
hoose ja lüüa sealt välja sinna pugunud kulakud.

Partei lahendas edukalt selle ülesande. Kolhoos-
liku küla jõukas elu on muutunud tõsiasjaks, mida ei
saa eitada isegi vaenlased. Sel on tohutu tähtsus meie
revolutsiooni saatusel.

„Revolutsioonid hukkusid minevikus selle tõttu, et
nad, andes rahvale vabaduse, ei suutnud ühtlasi tõsi-
selt parandada rahva ainelist ja kultuurilist olukorda.
Selles seisnes nende peamine nõrkus. Meie revolut-
sioon erineb kõikidest teistest revolutsioonidest selle
poolest, et ta mitte üksnes vabastas rahva tsarismist,
kapitalismist, vaid ka parandas põhjalikult rahva
ainelist ja kultuurilist olukorda. Selles peitubki tema
jõud ja võitmatkus“ (ÜK(b)P ajaloo lühikursus,
lk. 326).

„Oleks rumal mõtelda,“ ütleb seltsimees Stalin, „et
sotsialismi võib ehitada kerjuslikkuse ja puuduse baa-
sile, isiklike tarvete vähendamise ja inimeste elatus-
taseme kehvikluse elatustasemeni allaviimise baasile,
kusjuures viimane ei taha jääda kehvikluseks, vaid
trügib ülespoole jõukale elule. Kellele on vaja nii-
sugust, lubatagu ütelda, sotsialismi? See poleks sot-
sialism, vaid sotsialismi karikatuur. Sotsialismi võib

üles ehitada ainult ühiskonna tootmisjõudude tormise kasvu baasile, produktide ja kaupade ülikülluse baasile, töötajate jõuka elu baasile, kultuursuse tormise kasvu baasile. Sest sotsialism, marksistlik sotsialism, tähendab mitte isiklike tarvete vähendamist, vaid nende igakülgset laienemist ja õitsengut, mitte nende tarvete piiramist või keeldumist nende rahuldamisest, vaid kultuuriliselt arenenud töötavate inimeste kõigi tarvete igakülgset ja täielikku rahuldamist“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 473).

Juba kolhoosnikute-lööklaste esimesel kongressil (1933. a.) seltsimees Stalin püstitas töödistsipliini kõvendamise ja tõstmise küsimuse kolhoosides. Sotsialism sugugi ei eita tööd, vaid vastupidi, ehitatakse üles tema alusel. Sotsialism ja töö on üksteisest lahutamatud. Sotsialism nõuab mitte logelemist, vaid seda, et kõik inimesed töötaksid ausalt, töötaksid mitte rikaste ja ekspluataatorite jaoks, vaid endale, ühiskonnale.

Need lihtsad sõnad löikusid sügavale talupoegade-kolhoosnikute südamesse ja teadvusse ning etendasid määratut osa kolhooside tugevdamise ja sotsialistliku distsipliini tõstmise töös.

Kolhoosnikute-lööklaste II kongressil (1935. a.) võeti vastu Põllumajandusliku artelli musterpõhikiri. Selle põhikirja väljatöötamisest ja kolhoosnikute-lööklaste II kongressi tööst võttis seltsimees Stalin otseselt osa. Kongressil vastu võetud Põllumajandusliku artelli musterpõhikiri, mis hiljem kinnitati Nõukogude valitsuse ja meie partei Keskkomitee poolt, on erakordse tähtsusega dokument. Sellesse dokumenti on

koondatud kolhoosliku ülesehitustöö rikkalikud kogemused.

Põhikirja elluviimine etendas ülisuurt osa kolhooside töö korrastamisel ja parandamisel, nende organisatsioonilis-majanduslikul tugevdamisel ja kolhoosi juhtivate tegelaste ning kolhooslike hulkade sotsialistlikul kasvatamisel.

3. Kolhooside kaadritest

Kolhooside poliitilise ja organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise edu sõltub sellest, kes on nende eesotsas ja kes neid juhib. Sellepärast pühendas seltsimees Stalin erilist tähelepanu kolhooslike kaadrite küsimusele. Üsna massilise kollektiviseerimisliikumise alguses viitab ta oma artiklis „Vastus seltsimeestele kolhoosnikutele“ (1930. a.) vajadusele tõmmata vastutavale tööle kolhoosides parimaid inimesi keskmiktalu-pogade hulgast ja vajadusele kolhooside aktiivi organiseerimisest.

Suurt tähelepanu pühendas sellele küsimusele ka partei XVI kongress. Ja see on ka arusaadav. Kolhoosid ei evinud kaadreid ega võinudki neid evida, sest kollektiviseerimisliikumine oli alles uus ja kolhoosidest haarasid kinni talupojad, kellel oli kogemusi vaid üksik-väikemajapidamise juhtimiseks.

Kaadrite küsimus kerkis erilise teravusega esile 1933. aasta alul, kui kolhooside töös ilmnesid suured puudused ja neis avastati kulakliku õõnestamistöö faktid. Kolhoosid tundsid puudust mitte ainult juhti-

vaist kaadreist, vaid ka laialt kasutatava kvalifikatsiooniga kaadreist, samuti kui uue masinatehnika omandamiseks vajaliste tööjõudude kaadreist.

Kaadrite probleemile omistas ja omistab seltsimees Stalin suurt tähtsust. Ta ütles Punaarmee akadeemikute järjekordse lennu puhul 1935. aasta mais: „Et tehnikat liikuma panna ja teda põhjani ära kasutada, selleks on vaja inimesi, kes valdavad tehnikat, on vaja kaadreid, kes oleksid suutelised omandama ja ära kasutama tehnikat kõigi oskusnõuete kohaselt. Tehnika ilma inimesteta, kes tehnikat valdavad — on surnud tehnika. Tehnika eesotsas inimestega, kes valdavad tehnikat, — võib teha ja peab tegema imesid. Kui meie esmaklassilistes tehastes ja vabrikutes, meie sovhoosides ja kolhoosides, meie transpordi alal ja Punaarmees oleks küllaldaselt hulgal kaadreid, kes on suutelised seda tehnikat rakendama, saavutaks meie maa kolme- ja neljakordselt suuremaid tagajärgi kui ta saavutab praegu. Nimelt sellepärast tuleb nüüd pearõhk panna inimestele, kaadritele, töömeestele, kes valdavad tehnikat. Nimelt sellepärast tuleb vana loosung — „tehnika otsustab kõik“, mis kajastab üleulatud ajajärku, kus meil valitses nälg tehnika alal, — asendada nüüd uue loosungiga, loosungiga sellest, et „kaadrid otsustavad kõik“. Selles on nüüd peaküsimus“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 490).

Kolhooside kaadrite kasvatamisel etendasid suurt osa kolhoosnikute-lööklaste üleliidulised kongressid. Eesrindlike inimeste eeskujule järgnesid üha uued kolhoosnikute hulgad. Stahhaanovlik liikumine tõstis esile tuhanded silmapaistvad inimesed nõukogude

külas. Põllumajanduse stahhaanovlased on ümbritsetud seltsimees Stalini tähelepanu ja hoolitsusega.

1935. a. sügisel ja 1936. aasta alul peeti rida partei juhtivate tegelaste ja valitsusliikmete vastuvõtte ning nõupidamisi põllumajanduse stahhaanovlastega. Need nõupidamised näitasid, millised suurepärased inimesed on üles kasvanud meie maal. Seltsimees Stalini lähim ja vahetu osavõtt neist nõupidamistest, tema esinemised ja jutuajamised olid suunatud stahhaanovliku liikumise toetamisele ja kõigekülgsel arendamisele, kaadrite — selle Nõukogude riigi kullafondi — mitmekordistamisele.

Talurahvas edutas enda hulgast tähelepanuväärseid juhtivaid tegelasi. Neid on üles kasvatanud Lenin-Stalini partei, neid innustab suur Stalin.

Erilist tähelepanu pöörab seltsimees Stalin kaadrite ettevalmistamisele naiskolhoosnikutest. Kolhoosnikute-lööklaste esimesel üleliidulisel kongressil esitas seltsimees Stalin ülesande — edutada julgemalt naisi kolhoosi juhtivatele töödele. Ta ütles: „Naised on kolhoosides suur jõud. Hoida seda jõudu kasutamata — tähendab sallida kuritegu. Meie kohuseks on — edutada kolhoosides naisi, ja lasta see jõud käiku“ („Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 420).

Partei ja valitsuse juhtivate tegelaste poolt korraldatud naiskolhoosnikute - viiesajaliste vastuvõtul 1935. aasta novembris arendas seltsimees Stalin üksikasjalisemalt oma mõtteid naise olukorrast ja tähtsusest kolhoosides. Ta ütles:

„Tõepoolest, kui mõelda, mida kujutas endast naine varemalt, vanal ajal. Kui naine oli veel tüdruk,

siis teda loeti, nii ütelda, viimaseks töötajate hulgas. Ta töötas isale, töötas vahetpidamata, aga isa heitis talle ette: „Mina toidan sind“. Kui naine abiellus, siis töötas ta mehele, töötas nii nagu teda sundis töötama mees, ja mees tegi talle jälle etteheiteid: „Mina toidan sind“. Naine külas oli viimane töötajate hulgas. On arusaadav, et niisugustes tingimustes ei saanud esile kerkida töökangelasi naiste hulgast. Tööd peeti siis naistele needuseks ja ta hoidus sellest igati kõrvale.

Ainult kolhoosielu võis teha töö auasjaks, ainult kolhoosielu võis sünnitada külas tõelisi nais-sangareid. Ainult kolhoosielu võis kaotada võrdsusetuse ja aidata naise jalule... Tööpäevade ees on kõik võrdsed — nii mehed kui naised. Kes on välja töötanud rohkem tööpäevi, see on ka rohkem teeninud. Siin ei saa enam ei isa ega mees naisele ette heita, et tema toidab naist. Nüüd on naine, kui ta töötab ja tal on arvel tööpäevad, omaenda perenaine“.

Kolhoosidest on viimasel ajal esile kerkinud tuhandeid oma tööga silmapaistnud naiskolhoosnikuid, tuhandeid on hinnatud Nõukogude valitsuse poolt NSV Liidu ordenitega ja medalitega, sadu on valitud NSVL Ülemnõukogusse ja liiduvabariikide ning autonoomsete oblastite Ülemnõukogudesse.

4. Kolhooslik kord on lõplikult võitnud ja tugevnenud

V. I. Lenin kirjutas oma artiklites „Kooperatsioonist“: „... tsiviliseeritud kooperaatorite kord tootmisvahendite ühiskondliku omanduse juures, prole-

tariaadi klassivõidu juures kodanluse üle — see on sotsialismi kord“ (XXVII k., lk. 394).

„Kuid et nepi kaudu saavutada kogu elanikkonna osavõttu kooperatsioonist — selleks kulub terve ajalooline epohh. Meie võime selle epohhi parimal juhtumil läbida ühe-kahe aastakümne jooksul“ (XXVII k., lk. 393).

Kommunistlik partei seltsimees Staliniga eesotsas õigustas oma teerajaja ja juhi ettenägelikkuse. Juba 1933. aastal oli kolhoosidesse ühinenud 65,6 protsenti taludest ja 83,1 protsenti külvipinnast, aga 1938. aastaks — 93,5% taludest ja 99,3 protsenti kogu külvipinnast.

Kolhoosielu on tunginud Nõukogude talurahva eluolusse. Sellest loob rahvas oma laulud. Eesrindlikud võitlejad selle uue elu eest on kõige lugupeetavamad inimesed meie maal. „On kadunud kulaku-ekspluaatori, liigkasuvõtja-vereimeja, kaupmehe-spekulandi, preestri-urädniku vanad tuntud kujud. Nüüd on tähelepanuväärseteks inimesteks külas kolhooside ja sovhoside, koolide ja klubide tegelased, vanemad traktoristid ja kombainerid, põllutöö ja loomakasvatuse brigadiirid, kolhoosipõldude parimad mees- ja naislööklased“ (J. S t a l i n. „Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 458).

V. I. Lenin ütles VK(b)P VIII kongressil:

„Kui me võiksime homme anda 100 tuhat esmaklassilist traktorit, varustada neid bensiiniga, hankida neile masinistid (teie teate väga hästi, et praegu on see fantaasia), siis ütleks keskmiktalupoeg: „Mina olen

kommuuni poolt (s. o. kommunismi poolt)““ (XXVI k., lk. 170).

Kommunistlik partei seltsimees Stalini juhtimisel on teostanud selle meie ajastu suurima inimese unistuse. Juba 1933. aastal töötas kolhoosipõldudel üle saja tuhande traktori (123,2 tuhat), aga 1938. aastal — 394 tuhat traktorit, koguvõimsusega 7 milj. 437 tuhat hobusejõudu. Koos traktoritega ilmusid põllumajandusse ka teised keerulised masinad. 1938. aastal töötas põldudel 127,2 tuhat kombaini, 74,6 tuhat veoautot, kümned, sajad tuhanded teisi mitmesuguseid masinaid. Võib veendunult ütelda, et „meie põllutöö rekonstrueerimine uue, kaasaegse tehnika alusel on juba põhimiselt teostatud“ (J. Stalin. „Leninismi küsimused“, 11. tr., lk. 582).

On kasvanud ka nende uute masinate juhid: traktoristide üldarv masina-traktorijaamades oli 1. juunil 1938. aastal 870 tuhat inimest, aga traktorite brigaadid — 120 tuhat inimest. See on tohutu armee eesrindlikke, kvalifitseeritud inimesi uues kolhooslikus külas.

V. I. Lenin ütles 1918. a. lõpul, esimesel ülevenemaalisel maaosakondade, kehvikute komiteede ja kommunide kongressil:

„Elada vanaviisi, nagu alati enne sõda, ei saa, ja selline inimlike jõudude ja töö röövimine, mis on seotud üksikute väiketaludega, ei või kauem edasi kesta. Tööviljakus tõuseks kahe- ja kolmekordseks, kahe- ja kolmekordselt hoitaks kokku inimese tööd põllutöö ja inimese majapidamise jaoks, kui seniselt killusta-

tud väikemajapidamistelt mindaks üle ühiskondlikule majapidamisele". (XXIII k., lk. 424.)

Ka see geniaalse mõtleja ettekuulutus on teostunud. Kommunistlik partei seltsimees Staliniga eesotsas, ühendades talumajapidamised kolhoosideks, lõi kõik eeldused põllumajandusliku töö produktiivsuse kiireks tõusuks. Näit. kui 1922.—1925. a. talumajapidamistes toodeti ühe inimtööpäeva kohta 31,1 kg teravilja, siis kolhoosides tuli 1933. aastal 57,8 kg (186%) teravilja, aga 1937. aastal — 98 kilogrammi (315%) teravilja ühe inimtööpäeva kohta.

Kolhooside rahalised sissetulekud tõusid 5.661,9 milj. rublalt 1933. aastal 14.180,1 milj. rublale 1937. aastal. Teravilja keskmine väljaandmine ühe kolhoosniku pere kohta teravilja rajoonides tõusis 61 puudalt 1933. aastal — 144 puudale 1937. aastal, kaasa arvamata ühiskondlike fondide seemne- ja söödavilja, teraviljamüüke ja maksu natuuras masina-traktori- jaamad töö eest.

Sotsialistliku põllumajanduse õitsengu selgeks näitajaks on Üleliiduline Põllumajanduslik Näitus. Sellel näitusel kümned tuhanded eesrindlikud kollektiivmajapidamised ja nende loomakasvatuse farmid, üle saja tuhande kolhoosliku tootvuse eesrindlasi demonstreerisid oma saavutusi. Näitus esitab näitlikult Lenin-Stalini partei edusamme kolhooside organisatsioonilismajanduslikul ja poliitilise tugevdamise alal.

Enne revolutsiooni kulus keskmiselt 24,5% talu sissetulekutest mitmesugusteks maksudeks ja maa-rendiks. Sotsialistlik revolutsioon ja kolhooslik kord vabastasid talupojad sellest koormast. 1937. aastal

moodustasid kolhooside ja kolhoosnikute maksud ainult 2,8% kolhooside üldsissetulekust ja kolhoosnikute abimajapidamise sissetulekust.

Ka küla välisilme on muutunud. Ei ole enam endist küla kirikuga ja urädniku, papi ning kulakute parimate majadega esiplaanil ning kehvikute pooleldi kokkuvarisenud hurtsikutega tagaplaanil. Selle asemele on tekkinud uus küla ühismajapidamise ehitustega, klubidega, koolidega, kinodega, raadioga, raamatukogudega, lastesõimedega ja uue põllumajandusliku tehnikaga.

Stalinlike viisaastakute vältel on teostunud kultuuriline revolutsioon. Kolmandaks viisaastakuks püstitas bolševikkude partei juba üldise keskhariduse teostamise ülesande linnades, aga külas kõigis rahvuslikes vabariikides üldise seitsmeaastase keskhariduse teostamise. Kultuuri kuristik linna ja maa vahel väheneb.

Külas, samuti kui linnas, valitseb sotsialistlik suurtootvus, mis rajaneb kaasaegsele tehnikale. Põllumajanduslik töö kaotab oma eralduse ja muutub üheks tööstusliku töö erikujuks. Külal on oma tööstusmasina-traktorijaamad, remonttöökojad, igasugused tööstusettevõtted, elektriijaamad jne. Üha tugevamaks muutub kultuuriline ja majanduslik side linna ja küla vahel. Külaelu sajandeid kestnud metsistunud ilme on läinud minevikku. „Linn ja küla, tööline ja talupoeg elavad Nõukogude Liidus ühesugust poliitilist, ainelist ja kultuurilist elu.“ (A. Andrejev, „Stalin ja suur kollektiviseerimisliikumine“.)

Kuid ka Nõukogude talurahvas ise, olles tööliskonnale sõbralikuks klassiks, on läbi teinud põhilised

muudatused ja kujutab endast hoopis uut talurahvast, mille sarnast ei tunne ajalugu. Seltsimees Stalin ütles oma ettekandes konstitutsiooni projektist VIII Era- korralisel Üleliidulisel Nõukogude kongressil: „Meie Nõukogude talurahvas on täiesti uus talurahvas. Meil pole enam mõisnikke ja kulakuid, kaupmehi ja liigkasu- võtjaid, kes võiksid rahvast ekspluateerida. Järelikult, meie talupojad on ekspluateerimisest vabastatud talu- pojad. Edasi, meie Nõukogude talurahvas on oma rõ- huvas enamuses kolhooslik talurahvas, s. o. ta rajab oma töö ja vara mitte üksikule tööle ja mahajäänud tehnikale, vaid kollektiivsele tööle ja kaasaegsele teh- nikale. Lõppeks, meie taluraha majapidamise aluseks pole eraomand, vaid kollektiivne omand, mis on suu- reks kasvanud kollektiivse töö baasil.“

Lõppsõna

Kolhoosidele on avanenud ääretud väljavaated. Partei XVIII kongress koostas kolmanda viisaastaku suurejoonelise plaani. Partei ja Nõukogude valitsus kutsuvad üles kolhooside talurahvast ära kasutama kõike seda, mis Nõukogude võim on andnud kolhoo- sidele, ära kasutama kolhoosliku ülesehitustöö kogu rikkalikke kogemusi, eesrindlike kolhooside ja stah- haanovlaste kogemusi ning organiseerima põhilist mur- rangut meie põllumajanduse produktiivsuses. Selleks on olemas kõik tingimused: põllumajanduses on välja kujunenud ühiskondlik suurmajapidamine, kolhooslik kord on lõplikult tugevnenud, põllumajanduse tehni- line rekonstrueerimine on põhimiselt teostatud, on

kogutud suuri kogemusi kõrgete viljasaakide, kõrgete karjatoodangute saavutamiseks, eesrindliku tööorganisatsiooni loomiseks kolhoosides. Kolhoosides on üles kasvanud suurepäraseid organisaatorite kaadrid, kes on suutelised asuma sotsialistliku võistluse etteotsa, organiseerima masse ja juhtima neid edasistele võitudele.

ÜK(b)P Keskkomitee ja NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrus põllumajandussaaduste kokkuostu ja müügi poliitika muutmise kohta loob võimsa stiimuli tööproduktiivsuse tõusuks põllumajanduses, iga kolhoosidele kinnitatud maahektaari peremehelikuks kasutamiseks, kolhoosnike algatusvõime arendamiseks.

Kommunistliku partei XVIII kongress püstitas kolmandaks viisaastakuks uusi ülesandeid ka põllumajandusliku artelli edasise organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise alal. Ta kriipsutas kogu jõuga alla kolhooside ühiskondliku omandi, kolhoosi loomakasvatuse farmide, ühiskondlike kindlustusfondide ja teiste kolhoosiomandi vormide arendamise ning tugevdamise vajadust. Nende ülesannete täitmine on põllumajanduse ja kolhoosi talurahva majanduslik-kultuurilise elatustaseme edasise tõusu aluseks. Partei kongress kohustab kõvendama võitlust põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste vastu, mitte lubama isikliku majapidamise, isiklikule kasutamisele kuuluvate maatükkide ja karja seadusevastast suurendamist, mis viib kolhoosi huvide rikkumisele ja takistab kolhoosliku distsipliini kindlustamist. Partei kongress tegi ühtlasi ülesandeks „kolhoosi distsipliini edasise kind-

lustamise, tööproduktiivsuse tõstmise ja kasvatusliku töö tugevdamise kõigi kolhoosnikute masside keskel. Eriti suure tähtsuse omandab nüüd, millal NSVL astus sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku ajajärku, kolhoosnikute kommunistliku kasvatuses ülesanne.

Üleliiduline Põllumajanduslik Näitus näitab konkreetseid teid ja annab lähemate aastate tegevuskava kogu põllumajandusele. Bolševistlikud kolhoosid partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel, kõigi töötajate juhi seltsimees Stalini juhtimisel, kindlustavad põllumajanduse tootmisvõime kindla kasvu, nõukogude küla jõukuse- ja kultuuritõusu.

Sisukord

Sissejuhatus	Lhk. 5
------------------------	--------

Esimene peatükk

Leninlik-stalinliku kooperatiivplaani alused

1. Sotsialismi võit on võimalik ka ühelainsal, üksikul maal	9
2. Sotsialismile ülemineku tingimused tööstuses ja põllumajanduses	12
3. Väikemajapidamise süsteemi juures ei ole pääsu vaesusest	15
4. Küla arenemine peab kulgema sotsialistlikku teed . . .	16
5. Linna juhtiv osa	19
6. Koopereerumine kui küla sotsialistliku ümberkujundamise konkreetne tee	21

Teine peatükk

Sotsialistliku majapidamise kollektiviseerimisvorm külas

1. Põllumajandusliku kooperatsiooni areng	24
2. Küla kollektiviseerimise küsimus	27
3. Kollektiviseerimine — küla ainuõige arendamistee . . .	31
4. Kollektiviseerimise materiaalsed tingimused	35
5. Täielik kollektiviseerimine ja sel alusel kulakluse kui klassi likvideerimine	43

Kolmas peatükk

Põllumajanduslik artell kui kollektiviseerimisliikumise põhivorm praegusel arenemisetapil

1. TOZ (Ühise Maaharimise Ühing) artell, kommuun . . .	53
2. Põllumajandusliku artelli paremused	56
3. Võitlus põllumajandusliku artelli põhikirja moonutamistega	59

Neljas peatükk

Kolhooside poliitiline ja organisatsioonilis-majanduslik tugevdamine

1. Puudusi kolhooside töös ja kulakluse õõnestustöö . . .	62
2. Teha kolhoosid bolševistlikuks, kolhoosnikud aga jõukaks	67
3. Kolhooside kaadritest	73
4. Kolhooslik kord on lõplikult võitnud ja tugevnenud . .	76
Lõppsõna	81

Hind 85 kop.

A-12215